

Projekt

z dnia 3 lipca 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W PIŃCZOWIE**

z dnia 2026 r.

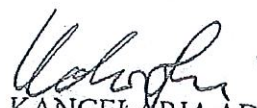
**w sprawie przyjęcia „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pińczów
w zakresie usług społecznych”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r., poz. 662 z późn. zm.) oraz art. 21 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2026r., poz. 165), uchwała się co następuje:

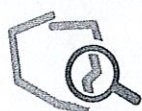
§ 1. Przyjmuje się „Diagnozę potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pińczów w zakresie usług społecznych”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Pińczów .

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.


KANCELARIA ADWOKACKA
adw. KONRAD KOKOWSKI
Al. IX Wieków Kielc 8/20. 25-516 Kielce
tel./fax: 41/368 20 58, kom. 602 756 242
Regon 290891882 NIP 863-000-47-59

Załącznik do uchwały nr
Rady Miejskiej w Pińczowie
z dnia 2026 r.



**LOKALNE
BADANIA
SPOŁECZNE**

WSPIERAMY LOKALNĄ POLSKĘ!

Raport z badań ilościowych i jakościowych

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pińczów w zakresie usług społecznych

Lokalne Badania Społeczne dla Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Pińczowie



Spis treści:

1. Wprowadzenie i metodologia.....	3
2. Usługi społeczne w kontekście przeobrażeń polityki społecznej.....	7
3. Analiza danych zastanych.....	13
4. Analiza wyników badania ilościowego	32
5. Analiza wyników badania jakościowego - wywiady grupowe.....	50
6. Analiza wyników badania jakościowego - wywiady indywidualne.....	66
7. Rekomendacje i wnioski.....	78



1. Wprowadzenie i metodologia

Firma Lokalne Badania Społeczne przeprowadziła badanie ilościowe i jakościowe na zlecenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pińczowie. Głównym celem wspomnianego przedsięwzięcia było przeprowadzenie diagnozy potencjału i potrzeb pod kątem usług społecznych. Zrealizowany został cykl badawczy z zastosowaniem różnych, wzajemnie powiązanych metod i technik badawczych. Termin realizacji badania: marzec-kwiecień 2026 r.

Problemy i pytania badawcze:

Głównym celem badania było rozpoznanie potrzeb mieszkańców i zbadanie lokalnego potencjału usługowego, w tym m.in:

- rodzajów usług, na które jest zapotrzebowanie,
- skali zapotrzebowania na poszczególne usługi społeczne,
- stanu zasobów w zakresie świadczenia usług społecznych m.in. przez lokalne organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i podmioty zatrudnienia socjalnego,
- dodatkowym celem była edukacja kadry OPS (docelowo - CUS).

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej stanie się podstawą rozwoju usług społecznych w Gminie Pińczów, określenia sposobu ich realizacji oraz możliwości zaangażowania w ten proces różnych interesariuszy: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, biznesu i - wreszcie - samych mieszkańców. Diagnoza posłuży opracowaniu Planu Wdrażania CUS i Programu Usług Społecznych, jak również będzie podstawą do opracowania Planu Organizowania Społeczności Lokalnej, który powinien uwzględniać wyniki rozpoznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających, uzupełniających usługi społeczne w sposób funkcjonalny. Informacje zintegrowane w raporcie wspomogą również programowanie lokalnych polityk publicznych, wyznaczając priorytetowe kierunki interwencji. Co za tym idzie, diagnoza będzie narzędziem dla władz Gminy i innych



podmiotów lokalnych, działających na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców i skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Kluczowe pytania badawcze:

- Jakie usługi społeczne są świadczone w Gminie Pińczów (m.in. rodzaje usług, usługodawcy, miejsca świadczenia usług, infrastruktura usługowa)?
- Jakich usług społecznych brakuje?
- Jaki jest stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze usług społecznych?
- Jakie są zasoby i potencjały mieszkańców, grup społecznych i podmiotów lokalnych?
- Jakie podmioty świadczą usługi społeczne?
- Jakie podmioty mogłyby świadczyć usługi społeczne w przyszłości?
- Jakie są istniejące i możliwe sposoby zaangażowania różnych grup mieszkańców w proces rozwiązywania wspólnych problemów?
- Jakie są oczekiwane zasady i możliwości współpracy między podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi?
- Jaki jest poziom aktywności społecznej i partycypacji mieszkańców?
- Jakie grupy (terytorialne i/lub kategorialne) powinny zostać objęte pracą metodą OSL (Organizowanie Społeczności Lokalnej)?
- Jakie są kluczowe problemy i wyzwania społeczne?
- Jak postrzegana jest jakość życia w Gminie?

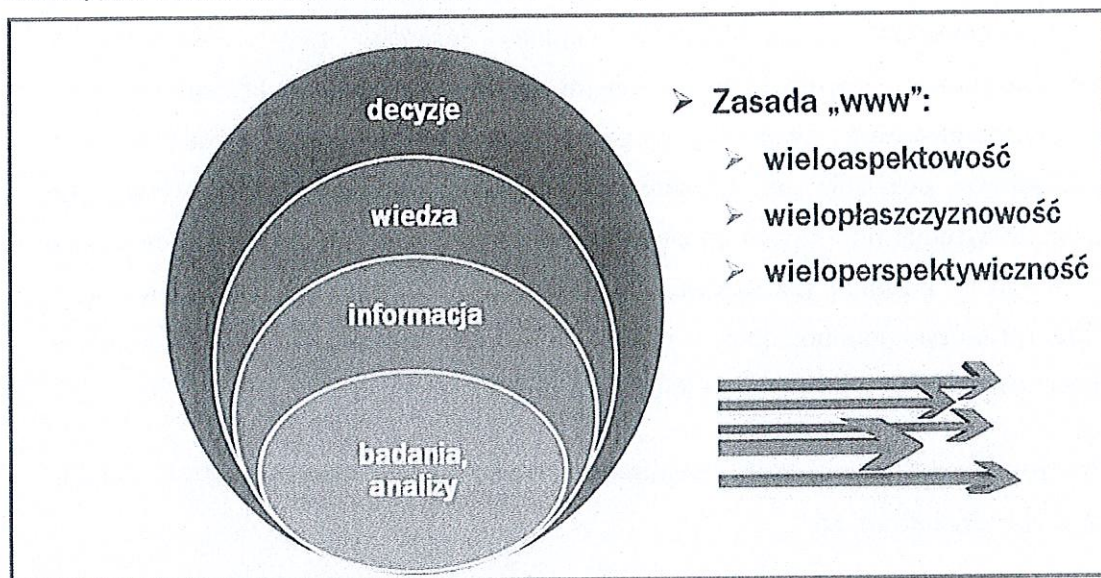
Metody, techniki i narzędzia badawcze (w tym projekty narzędzi badawczych):

Podejście metodologiczne:

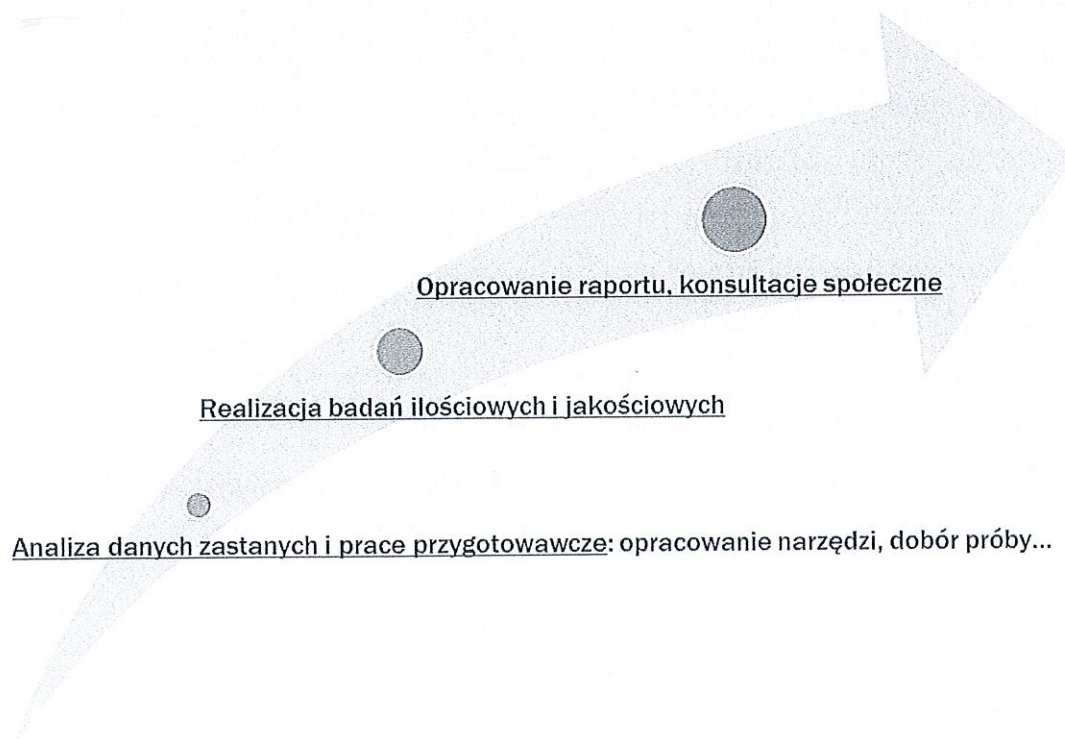
W badaniu zastosowana została triangulacja metodologiczna, a więc połączenie różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych). Co istotne, triangulacja dotyczyła nie tylko kwestii związanych z podejściem metodologicznym, ale również powiązaniem różnych źródeł danych oraz perspektyw (grup docelowych). Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy, przyczyniając się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji.



Ilustracja 1. Podejście badawcze oparte na zasadzie trzech „w”



Ilustracja 2. Ogólny schemat procesu badawczego





Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także - ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów - wieloperspektywiczny („zasada WWW”). Innymi słowy, niniejszy projekt badawczy ma charakter kompleksowego, wieloetapowego i rozłożonego w czasie przedsięwzięcia. Badania ilościowe pozwoliły na uzyskanie danych statystycznych, przydatnych do zdiagnozowania sytuacji pod kątem sposobu świadczenia i organizacji usług społecznych w Gminie Pińczów. Badania jakościowe dostarczyły bardziej szczegółowych informacji, które pozwoliły na uzyskanie pogłębionej wiedzy, m.in. z perspektywy lokalnych ekspertów, usługodawców, a także (różnych grup) odbiorców usług społecznych.

Nawiązując do powyższych zagadnień, zrealizowane przedsięwzięcie objęło następujące obszary badawcze:

- kapitał społeczny, aktywność, partycypacja, włączanie mieszkańców,
- ocena jakości życia,
- ranking problemów społecznych,
- potencjały i zasoby społeczności lokalnej,
- korzystanie z usług społecznych i poziom satysfakcji,
- ocena jakości pracy dotychczasowych i potencjału usługodawców,
- zapotrzebowanie na usługi społeczne,
- określenie grup docelowych i ich potrzeb,
- kwestia odpłatności usług,
- pakiety usług i sposób ich świadczenia,
- relacje OPS/CUS z podmiotami zewnętrznymi i współpraca z usługodawcami,
- komunikacja społeczna, edukacja, upowszechnianie wiedzy.

Metody i etapy badawcze:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe, miks metodologiczny CAWI + PAPI, N=202,
- Badanie jakościowe:



- ✓ Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=3) - z przedstawicielami trzech grup interesariuszy i odbiorców usług społecznych (1: sołtysi, pedagodzy, pracownicy ochrony zdrowia i innych lokalnych instytucji, 2: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, 3: przedstawiciele rodzin z dziećmi i młodzieży),
- ✓ Indywidualne Wywiady Pogłębione (N=10) z lokalnymi liderami, przedstawicielami miejscowych instytucji i organizacji społecznych.

Tabela 3. Zrealizowane metody i etapy badawcze

Procedura badawcza	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań...
Badanie ilościowe: CAWI + PAPI	N=202
Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=3 FGI)	3 spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS: 1: sołtysi, radni, pedagodzy, pracownicy ochrony zdrowia i innych lokalnych instytucji, 2: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, 3: przedstawiciele rodzin z dziećmi i młodzieży
Badanie jakościowe: Indywidualne Wywiady Pogłębione (N=10 IDI)	10 wywiadów z osobami kluczowymi/liderami lokalnymi

2. Usługi społeczne w kontekście przeobrażeń polityki społecznej

Konieczność rozwoju usług społecznych stanowi odpowiedź na aktualne wyzwania społeczne w Polsce i Unii Europejskiej. Rozwiązania oparte na usługach społecznych (szerzej publicznych) bardziej pasują do postindustrialnej rzeczywistości i nowego modelu społecznego. Dlatego współcześnie termin państwo opiekuńcze (*welfare state*) coraz częściej zastępuje się pojęciem „social services state”, bardziej oddającym specyfikę skoncentrowaną na usługach polityki społecznej. W stopniowo wyłaniającym się nowym podejściu do polityki społecznej warto zaznaczyć przynajmniej trzy istotne trendy, które są realnym powodem do inwestowania w sektor usług społecznych.



- różnorodność instytucjonalna w dostarczaniu i produkcji usług społecznych (*welfare pluralism*):

Odpowiedzialność za realizację zadań i usług społecznych rozkłada się na większą liczbę podmiotów działających w ramach różnych sektorów. Pluralizacja dotyczy szczególnie trzech obszarów - po pierwsze, instytucji realizujących zadania społeczne, po drugie, instrumentów finansowania, po trzecie, sposobów realizacji usług społecznych. Zakłada się, że w celu większej skuteczności działań społecznych administracja publiczna powinna w większym stopniu wykorzystywać aktywne społeczeństwo obywatelskie (np. poprzez tworzenie partnerskich relacji między państwem a organizacjami pozarządowymi). Z kolei na styku rynku i polityki społecznej tworzy się specyficzna forma przedsiębiorczości - ekonomia społeczna.

- ekonomizacja usług społecznych:

Kolejnym ważnym kierunkiem współczesnej polityki społecznej jest postępujący proces jej ekonomizacji. Polega on na powiązaniu różnych aktywizujących działań polityki społecznej z rynkiem pracy. Praca staje się kluczem do rozwiązywania różnorodnych problemów ekskluzji społecznej i ubóstwa, gdyż poprzez działania aktywizujące próbuje się rozwiązywać różnorodne kwestie socjalne dzięki integracji ludzi z rynkiem pracy. Z pewnością odpowiedzią na tę potrzebę są rozwiązania realizowane w duchu ekonomii społecznej.

Ekonomizacja polityki społecznej to także wprowadzanie do niej różnorodnych mechanizmów, które są związane z rozwiązaniami klasycznie rynkowymi. Chodzi tu przede wszystkim o takie procesy jak prywatyzacja i urynkowanie zadań społecznych, wprowadzanie konkurencyjności wśród producentów i dostawców świadczeń społecznych. Pojawia się też zjawisko tzw. quasi rynków w sferze społecznej, na których motywem działania nie musi być chęć zysku; z kolei nabywcy (mieszkańcy korzystający z usług) nie zużywają własnych zasobów; źródłem finansowania pozostają bardzo często środki publiczne.



- uspołecznienie usług społecznych:

W nowych podejściach do polityki społecznej zauważa się, że do pozytywnej zmiany roli i znaczenia usług społecznych przyczynia się w poważnym stopniu ich uspołecznienie, czyli wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej. Można nawet stwierdzić, że sektor ekonomii społecznej (rozumiany szeroko czyli łącznie z organizacjami pozarządowymi) jest właściwie niezastąpiony, ze względu na fakt, że szybciej i skuteczniej dociera do odbiorców pomocy, jest bardziej elastyczny, innowacyjny, efektywniejszy finansowo. Ponadto sektor ekonomii społecznej łączy świadczenie usług społecznych z zacieśnianiem więzi społecznych i pogłębiania integracji społecznej, a także ze wzmacnianiem społeczeństwa obywatelskiego.

Kreowanie koncepcji usług socjalnych przez Unię Europejską

Komisja Europejska scharakteryzowała obszar tzw. usług interesu ogólnego w Zielonej Księdze (Green Paper Services on General Interest, 2003) oraz Białej Księdze (White Paper Services on General Interest, 2004) wskazując, że zagadnienia związane z usługami stanowią dla instytucji europejskich niezwykle ważny obszar rozwoju polityki społecznej. Usługi w interesie ogólnym (*Services of General Interest*), obejmują usługi zarówno o charakterze gospodarczym jak i niegospodarczym. Są to usługi, które bez interwencji publicznej nie byłyby świadczone, lub byłyby świadczone na innych warunkach. Realizowanie takich usług na zlecenie władzy publicznej wpływa na ich jakość, oraz umiarkowaną cenę z uwagi na dofinansowanie ze źródeł publicznych.

Z kolei usługi socjalne użyteczności publicznej są istotną częścią Europejskiego Modelu Społecznego. Dokument uzupełniający do komunikatu dotyczącego jednolitego rynku na miarę Europy XXI wieku „Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie” z roku 2007 wskazuje, że usługi socjalne są postrzegane jako środek do osiągnięcia następujących celów:

- są to usługi zorientowane na osobę, przeznaczone do zaspokajania życiowych potrzeb człowieka, zwłaszcza potrzeb słabszych grup w społeczeństwie,



- zapewniają ochronę przed ogólnymi i szczególnymi zagrożeniami dla życia oraz pomagają w realizacji osobistych wyzwań i w sytuacjach kryzysowych,
- świadczone są również na rzecz rodzin, w kontekście zmiany wzorców rodziny, wspierania ich roli w opiece nad młodymi i starszymi członkami rodziny, jak również nad osobami niepełnosprawnymi, oraz kompensują ewentualny rozpad rodzin,
- są to kluczowe instrumenty ochrony podstawowych praw człowieka i ludzkiej godności; przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia i tworzenia równych szans dla wszystkich.

W realizacji usług społecznych użyteczności publicznej Komisja Europejska przewiduje preferencję dla konkretnych lokalnych realizatorów. Obok dotychczasowych klauzul społecznych pozwalających, by wykonawca do realizacji zamówienia publicznego zatrudnił osoby mające utrudniony dostęp do rynku pracy (art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych) dodatkowo preferowane będzie wsparcie kierowane do lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Usługi tego rodzaju powinny być zorganizowane w następujący sposób:

- zaspokojenie wielorakich potrzeb poszczególnych jednostek wymaga wszechstronności i personalizacji usług socjalnych, które muszą być opracowane i świadczone w sposób zintegrowany; często między odbiorcą usługi i usługodawcą istnieje osobista relacja,
- przy definiowaniu i świadczeniu usługi trzeba uwzględniać różnorodność ich adresatów,
- usługi socjalne świadczone w celu zaspokojenia potrzeb osób należących do słabszych grup społeczeństwa charakteryzuje często asymetryczny stosunek między usługodawcami i beneficjentami, odmienny od relacji mających miejsce między dostawcą handlowym a konsumentem,
- z uwagi na fakt, że usługi te często osadzone są w (lokalnych) tradycjach kulturowych, wybiera się rozwiązania dostosowane do szczególnych cech lokalnej sytuacji, gwarantujące bliskość między usługodawcą a użytkownikiem, zapewniając jednocześnie równy dostęp do usług na całym terytorium,



- usługodawcy często potrzebują dużej autonomii, by zaspokoić różne i zmieniające się potrzeby socjalne,
- z reguły usługi te opierają się na zasadzie solidarności i w dużym stopniu są one uzależnione od publicznego finansowania, co zapewnia równy dostęp, niezależnie od stanu posiadania czy dochodów,
- usługodawcy nienastawieni na zysk oraz pracownicy wolontariatu często odgrywają ważną rolę w świadczeniu usług socjalnych, wyrażając tym samym postawę obywatelską i przyczyniając się do integracji społecznej, spójności społecznej wspólnot lokalnych oraz do solidarności międzypokoleniowej.

Wprowadzenie usług społecznych jako kategoria obrotu prawnego w Polsce

W 2019 r. po przyjęciu przez Sejm RP ustawy „O realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych” (19.07.2019 r.) nastąpiło uporządkowanie definicyjne i prawne sfery usług społecznych. Do tej pory pojęcie „usługi społeczne” było powszechnie używane w dyskursie naukowym i literaturze przedmiotu, ale było nieobecne w krajowym obrocie prawnym. Wprowadzenie legalnej definicji usług społecznych ma charakter opisowy i polega na wyliczeniu usług zaliczanych do tej kategorii. Definicją, z założenia, objęte zostały wszystkie usługi pomocy społecznej (w tym praca socjalna), ale także inne usługi, a w pierwszej kolejności asystentura rodziny i usługi opiekuńcze dla seniorów.

„Usługi społeczne” jako pojęcie prawne jest kategorią szerszą niż „usługi pomocy społecznej”, ale węższą niż „usługi świadczone w interesie ogólnym” czy „usługi użyteczności publicznej”. Kategorią tą zostały objęte usługi świadczone w bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami. Zakres przedmiotowy pojęcia „usługi społeczne” został powiązany z definicją legalną zawodów pomocowych w ten sposób, że docelowo usługami społecznymi będą usługi świadczone co do zasady przez przedstawicieli zawodów pomocowych. Zapisy dotyczące zawodów pomocowych ujęte są w odrębnej ustawie regulującej funkcjonowanie Centrów Usług Społecznych. Celem tego aktu prawnego jest integracja i profesjonalizacja usług społecznych i zarazem zwiększenie elastyczności władz samorządowych w organizacji ich świadczenia na poziomie lokalnym i w konsekwencji zapewnienie mieszkańcom szerszej i łatwiejszej dostępności tychże usług.



Definicja legalna ma charakter opisowo-enumeratywny. Usługi społeczne to:

- działania podejmowane przez Gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych lub ogółu mieszkańców,
- z zakresu 14 obszarów kompetencyjnych Gminy, które zostały wymienione poniżej,
- na podstawie ustaw, których przykłady również zostały przedstawione poniżej,
- są świadczone przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych.

Usługi społeczne to termin szerszy niż usługi pomocy społecznej, ale węższy niż usługi użyteczności publicznej. Obejmują problematykę z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób z niepełnosprawnością,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Usługi społeczne odnoszą się w szczególności do następujących ustaw:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,



- 2) ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw,
- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 4) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 5) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- 6) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- 7) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 8) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 10) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe,
- 11) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 12) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- 13) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- 14) ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie,
- 15) ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,
- 16) ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- 17) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

3. Analiza danych zastanych

1. Opis wyników badania

1.1. Analiza danych zastanych

Pińczów jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie pińczowskim. Powierzchnia Gminy wynosi 213 km². Gmina Pińczów sąsiaduje z następującymi gminami: od północy z gminą Kije, od północnego wschodu z gminą Chmielnik, od wschodu z gminą Busko Zdrów, od południowego wschodu



z gminą Wiślica, od południa z gminą Złota, od południowego zachodu z gminą Działoszyce, od zachodu z gminą Michałów, a od północnego zachodu z gminą Imielno. W skład Gminy wchodzi następujące sołectwa: Aleksandrów, Bogucice Drugie, Bogucice Pierwsze, Borków, Brzeście, Bugaj, Byczów, Chrabków, Chruście, Chwałowice, Gacki, Grochowiska, Kopernia, Kowala, Kozubów, Krzyżanowice Dolne, Krzyżanowice Średnie, Leszcze, Marzęcin, Młodzawy Duże, Młodzawy Małe, Mozgawa, Nowa Zagość, Orkanów, Pasturka, Podłęże, Sadek, Skowronno Dolne, Skowronno Górne, Skrzypiów, Stara Zagość, Szarbków, Szczypiec, Uników, Winiary, Włochy, Wola Zagojska Dolna, Wola Zagojska Górna, Zagorzyce, Zakrzów, Zawarża¹.

Ilustracja 4. Położenie Gminy Pińczów na tle powiatu pińczowskiego²



Tabela 5. Stan ludności Gminy na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju³

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508	37 489 087
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 199 584	1 187 693	1 178 164	1 168 499	1 157 991
Powiat pińczowski	37 821	37 372	37 011	36 739	36 283
Pińczów	19 838	19 640	19 445	19 240	18 972

¹ „Raport o stanie Gminy Pińczów za 2025”, Pińczów, 2026, str. 5-9

² Źródło: „Raport o stanie powiatu pińczowskiego”, Pińczów, 2023, str. 3

³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



Staszów	25 150	24 888	24 666	24 424	24 105
Kazimierza Wielka	15 576	15 431	15 290	15 210	15 067
Opatów	11 191	11 009	10 854	10 755	10 579

W populacji mieszkańców Gminy Pińczów nieznacznie przeważają kobiety, których udział wynosi 51 proc. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców Gminy od lat się zmniejsza. Analogiczne zjawisko można zaobserwować również w odniesieniu do gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższym zestawieniu, powiatu pińczowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju. Z dużym prawdopodobieństwem można uznać, że wspomniane zjawisko utrzyma się w dłuższej perspektywie - według prognoz długoterminowych populacja powiatu pińczowskiego w roku 2030 ma wynosić 34 501 osób, natomiast do roku 2050 liczba mieszkańców zmniejszy się do 27 744 osób.

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju⁴

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	18,4	18,4	18,4	18,2	18	59,4	59,1	58,7	58,4	58,2	22,2	22,5	22,9	23,3	23,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	17	17	16,9	16,7	16,4	58,4	58	57,6	57,2	56,9	24,6	25	25,5	26,1	26,6
Powiat pińczowski	16,4	16,4	16,3	16,1	15,9	58	57,5	56,9	56,6	56,2	25,6	26,1	26,8	27,3	28
Pińczów	16,2	16,4	16,3	16,2	15,9	58,6	57,7	56,8	56,2	55,7	25,1	25,9	26,9	27,6	28,4
Staszów	16,8	16,7	16,6	16,3	15,8	58,3	57,9	57,5	57,1	57	24,8	25,4	25,9	26,6	27,2
Kazimierza Wielka	15,8	15,6	15,6	15,3	15,1	59,4	59,1	58,6	58,3	58,1	24,8	25,3	25,7	26,4	26,8
Opatów	15	15,2	15	15,2	14,7	57,9	57,4	57	56,2	56,1	27	27,4	28	28,7	29,2

Najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2024 roku 15,9 proc. mieszkańców Gminy Pińczów stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (jest to udział zbliżony do danych powiatowych i jednocześnie niższy na tle kraju i regionu, a także nieco wyższy względem wszystkich gmin miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu, 55,7 proc. - osoby w wieku produkcyjnym (co jest najniższym wynikiem spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych), natomiast 28,4 proc. - osoby w wieku poprodukcyjnym (stanowiący wyższy udział od danych dla kraju, regionu, powiatu, jak również gmin: Staszów i Kazimierza

⁴ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



Wielka. W perspektywie ostatnich 5 lat (2020-2024) widoczny jest utrzymujący się spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w populacji oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten wskazuje na stopniowe „starzenie się” społeczności (zwiększania się liczby seniorów) Gminy. Również na poziomie ogólnopolskim, regionalnym i powiatowym można mówić o trwałej tendencji „starzenia się” społeczeństwa, która - według wszelkich dostępnych prognoz - ma charakter trwały i będzie kontynuowana w przyszłości.

Pomoc społeczna

W roku 2025 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pińczowie udzielił pomocy i wsparcia 1 306 osobom, co stanowiło 6,96 proc. populacji mieszkańców Gminy. Od 2019 roku liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w Gminie Pińczów systematycznie malała, np. w roku 2019 było ich 563, zaś w 2025 roku - 345. W 2025 roku 425 osób skorzystały z pomocy społecznej (774 osoby w rodzinach), a liczba ta sukcesywnie malała z roku na rok. W 2025 roku 171 osób skorzystały ze świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 49 048), a 345 osób - ze świadczeń pieniężnych (1 362 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2025 wyniosła 1 251 194,73 zł⁵.

W 2025 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz zdarzenia losowe⁶.

⁵ „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025 Gmina Pińczów”, Pińczów, 2026, str. 3-38

⁶ „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025 Gmina Pińczów”, Pińczów, 2026, str. 23



Tabela 7. Powody przyznania pomocy społecznej w 2025 r.⁷

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	128
BEZROBOCIE	94
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	82
UBÓSTWO	37
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	29
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	23
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	14
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIELNOŚCI	13
ALKOHOLIZM	11
BEZDOMNOŚĆ	9
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIELNE	3
ZDARZENIE LOSOWE	3

W ramach wsparcia udzielanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizowane są ustawowe świadczenia i usługi m.in. w postaci: pomocy finansowej, usługowej i rzeczowej dla osób potrzebujących, pracy socjalnej, zasiłków celowych, zasiłków okresowych, zasiłków stałych, wydawania posiłków dla dzieci w szkołach czy wypłacania dodatków mieszkaniowych i energetycznych. M-GOPS organizuje również usługi opiekuńcze dla osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu. W roku 2025 z tej formy wsparcia skorzystało 50 mieszkańców Gminy Pińczów. Realizowane są również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2025 roku z tego rodzaju usług skorzystało 12 osób. Prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (18 rodzin w 2025 r.), a także asystentura rodziny (2 asystentów w roku 2025, z których wsparcia skorzystało 24 rodziny). M-GOPS obejmuje również wsparciem rodziny z dziećmi poprzez takie formy pomocy, jak np. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, których odbiorcami było w sumie 199 rodzin (o 51 rodzin mniej, niż w roku poprzednim), a łączna kwota

⁷ „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025 Gmina Pińczów”, Pińczów, 2026, str. 27-44



przeznaczona na tę formę pomocy wyniosła 799 499,60 zł (w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 182 848,45 zł), a także świadczenia opiekuńcze w postaci: świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i specjalnych zasiłków opiekuńczych⁸.

Ponadto Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pińczowie aktywnie wspiera seniorów, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunów osób niesamodzielnych, m.in. w ramach następujących programów:

- „Opieka wytchnieniowa”, celem programu było wsparcie opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez czasowe przejęcie części codziennych obowiązków, umożliwiając im odpoczynek, regenerację lub załatwienie spraw osobistych. Usługą wytchnieniową w 2025 r. zostało objęte 3 uczestników. Na realizację programu przeznaczono kwotę 31 700,38 zł.
- „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, którego celem było wsparcie 25 niesamodzielnych mieszkańców Gminy Pińczów (9 asystentów osób z niepełnosprawnościami) w wykonywaniu codziennych czynności, uczestnictwie w wydarzeniach sportowych i kulturalnych oraz włączenie w życie społeczne. Łączna kwota programu wyniosła 320 049,53 zł.⁹

Poniżej prezentujemy dane na temat korzystania z pomocy społecznej w szerszym kontekście, tj. w ujęciu porównawczym.

Tabela 8. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców¹⁰

jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	416	373	344	338	313
ŚWIĘTOKRZYSKIE	573	501	458	451	430
Powiat pińczowski	517	436	424	415	390
Pińczów	380	321	296	257	268
Staszów	551	496	426	398	352
Kazimierza Wielka	634	616	549	534	485
Opatów	383	347	342	321	326

⁸ „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Pińczów, 2026, str. 23

⁹ „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Pińczów, 2026, str. 67

¹⁰ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



Dane zamieszczone w powyższej tabeli obejmują zasięg korzystania z pomocy społecznej, a więc udział beneficjentów pomocy społecznej w populacji. Wyraźnie widać, że przedmiotowy wskaźnik dla Gminy Pińczów w roku 2024 wyniósł 268, zatem był zdecydowanie niższy od danych zanotowanych dla całego kraju, województwa świętokrzyskiego, powiatu pińczowskiego oraz wszystkich gmin miejsko-wiejskich zamieszczonych w tabeli. Zestawiając dane za lata 2020-2024, można dostrzec wyraźny trend spadkowy, który jest widoczny w niemal wszystkich porównywanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 9. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej¹¹

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	762 536	704 117	656 746	639 737	609 122
ŚWIĘTOKRZYSKIE	33 386	30 176	27 957	27 750	27 094
Powiat pińczowski	869	781	723	696	657
Pińczów	377	334	315	276	284
Staszów	627	584	514	485	460
Kazimierza Wielka	463	466	415	378	362
Opatów	219	197	191	182	185

Dane prezentowane w powyższej tabeli zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały z pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w artykule 7. ww. ustawy, a w przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe. W roku 2024 w Gminie Pińczów z różnego rodzaju wsparcia, świadczonego przez pomoc społeczną, skorzystało 284 gospodarstwa domowe. Liczba ta systematycznie zmniejsza się od kilku ostatnich lat. Podobny trend odnotowano również w większości gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższym zestawieniu, a także w powiecie, regionie i kraju.

¹¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



Sytuacja mieszkaniowa

Według stanu na rok 2025 w Gminie Pińczów mieszkaniowy zasób gminny stanowiło 136 lokali komunalnych. Jak wynika z dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok”, na koniec roku 2025 złożono 20 wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy, natomiast liczba oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła 10¹².

W uzupełnieniu powyższych informacji warto zaznaczyć, że w roku 2024 w Gminie Pińczów dostępnych było 409 mieszkań na 1000 mieszkańców, czyli więcej niż w województwie świętokrzyskim oraz gminach: Staszów i Kazimierza Wielka, jednocześnie mniej niż w całej Polsce oraz w powiecie pińczowskim. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie Pińczów wynosi 32,2 m², co jest wartością zbliżoną do średniej krajowej, nieco wyższą względem regionu oraz gmin: Staszów i Opatów. Nieco wyższe wyniki zanotowano w powiecie pińczowskim oraz gminie Kazimierza Wielka. Przeciętna liczba osób na jedną izbę w Gminie Pińczów wynosi 0,6 i jest zbliżona do danych zarejestrowanych we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych. Z kolei przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu w Gminie Pińczów to 4,07, co jest wartością wyższą od średniej krajowej i wojewódzkiej, a także w porównaniu do gminy Opatów. Wyższe wartości zaobserwowano w powiecie pińczowskim oraz gminach: Kazimierza Wielka i Staszów¹³.

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe gminy w 2024 r. na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju¹⁴

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	mieszkania na 1000 mieszkańców	przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	przeciętna liczba osób na 1 izbę
POLSKA	32,2	425,9	3,83	0,61
ŚWIĘTOKRZYSKIE	31,4	403,1	3,92	0,63
Powiat pińczowski	33,8	411,0	4,10	0,59
Pińczów	32,2	408,6	4,07	0,60
Staszów	30,9	378,8	4,27	0,62
Kazimierza Wielka	32,5	355,1	4,40	0,64
Opatów	31,4	412,9	3,73	0,65

¹² „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Pińczów, 2026, str.

¹³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁴ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



Ochrona zdrowia

Poniżej prezentujemy najważniejsze informacje z obszaru ochrony zdrowia. Zgodnie z informacjami zawartymi w Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, na terenie Gminy Pińczów działalność prowadzi 10 placówek medycznych.

Tabela 11. Placówki medyczne prowadzące działalność na terenie Gminy Pińczów¹⁵

LP.	NAZWA PLACÓWKI MEDYCZNEJ	ADRES PLACÓWKI MEDYCZNEJ
1	Joanna Nowak Ośrodek Diagnostyki Leczenia i Rehabilitacji Chorób Serca „NOW-CARD”	Armii Krajowej 22, 28-400 Pińczów
2	Zespół Opieki Zdrowotnej w Pińczowie	Armii Krajowej 22, 28-400 Pińczów
3	Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pińczowie	Klasztorna 6, 28-400 Pińczów
4	Zakład Opieki Zdrowotnej „Na Średniej” Barbara Segda W Pińczowie	Grunwaldzka 18, 28-400 Pińczów
5	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lib-Med” Barbara Liberek	3 Maja 14, 28-400 Pińczów
6	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Remjasz Elżbieta	Szarych Szeregów 22, 28-400 Pińczów
7	Esthetic Beauty Salon Aleksandra Stawiarska	Legionistów 15, 28-400 Pińczów
8	Wioletta Piątek Prywatny Gabinet Stomatologiczny.	Batalionów Chłopskich 127b, 28-400 Pińczów
9	Złota Centrum Zdrowia Sp. z o.o.	Ul. Złota 11, 28-400 Pińczów
10	Aleksandra Stawiarska Clinic	Legionistów 15, 28-400 Pińczów

Według Banku Danych Lokalnych GUS w roku 2024 w Gminie Pińczów funkcjonowało 6 przychodni POZ podległych samorządowi terytorialnemu.

Tabela 12. Liczba przychodni ogółem, praktyki lekarskie, przychodnie na 10 tys. ludności w roku 2024¹⁶

Jednostka terytorialna	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie na wsi	praktyki lekarskie w mieście	przychodnie na 10 tys. ludności
POLSKA	24 225	2 243	797	6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	683	109	25	6
Powiat pińczowski	20	5	2	6
Pińczów	11	4	0	6
Staszów	14	4	1	6
Kazimierza Wielka	6	7	0	4
Opatów	10	2	0	9

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Gminie Pińczów (mierzony liczbą przychodni w przeliczeniu na

¹⁵ Źródło: <https://rpwdl2.ezdrowie.gov.pl/wyszukiwarka>, data dostępu: 31.03.2026 r.

¹⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



populację) jest zbliżony do średniej dla kraju, regionu, powiatu, a także gminy Staszów. Najwyższe wyniki zanotowano w przypadku gminy Opatów. Powyższe dane (gromadzone przez instytucje statystyki publicznej) ukazują niepełny obraz sytuacji, np. brakuje informacji na temat stanu personelu medycznego (liczby etatów przeliczeniowych lekarza, pielęgniarki lub położnej) w relacji do liczby mieszkańców oraz liczby zadeklarowanych pacjentów do poszczególnych jednostek ochrony zdrowia w przeliczeniu na populację. Ponadto nie wiemy, ilu mieszkańców korzysta z usług medycznych poza terenem Gminy i odwrotnie - ilu mieszkańców sąsiednich jednostek administracyjnych korzysta z usług ochrony zdrowia na terenie Gminy Pińczów. Z pewnością obszar ochrony zdrowia powinien zostać objęty osobną analizą.

Gospodarka i rynek pracy

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje dotyczące sfery gospodarczej, a także kondycji lokalnego rynku pracy w Gminie Pińczów. Warto zaznaczyć, że niektóre dane dotyczące drugiej z wymienionych kwestii są zbierane w ujęciu powiatowym.

Tabela 13. Wybrane wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców w roku 2024¹⁷

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
POLSKA	1 415	1 003
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 140	865
Powiat pińczowski	877	649
Pińczów	986	713
Staszów	1 141	865
Kazimierza Wielka	812	574
Opatów	1 085	780

Powyższe dane pokazują, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Pińczów jest niższa w porównaniu z danymi ogólnopolskimi, regionalnymi i względem gmin: Staszów oraz Opatów, zaś wyższa w odniesieniu do danych zarejestrowanych dla powiatu pińczowskiego i gminy Kazimierza Wielka. Analogiczną

¹⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



sytuację odnotowano również w przypadku liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację

Tabela 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w proc.)¹⁸

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	3,1	4,4	3,9	4,1	4,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,8	5	4,6	4,3	4,7
Powiat pińczowski	4,8	5,4	5,2	5,6	5,6
Powiat staszowski	5,1	7,5	6,4	5,3	7,7
Powiat kazimierski	5,7	6,3	7,9	5	6,6
Powiat opatowski	4,9	6,4	4,9	5,1	4,8

Ponieważ informacje na temat stopy bezrobocia rejestrowanego zbierane są na poziomie powiatów, nie mamy możliwości zaprezentowania danych dla poszczególnych gmin (w tym dla Gminy Pińczów). Powyżej zaprezentowane zostały dane dla powiatu pińczowskiego i trzech powiatów na tle parametrów regionalnych, jak również ogólnopolskich. Stopa bezrobocia dla powiatu pińczowskiego jest wyższa od danych ogólnokrajowych, regionalnych oraz względem wartości zaobserwowanych dla powiatu opatowskiego, zaś niższa w porównaniu z powiatami: staszowskim oraz kazimierskim. Należy zauważyć, że najwyższą wartość omawianego wskaźnika zanotowano właśnie w powiecie staszowskim. Ponadto analizując powyższe dane, warto zwrócić uwagę na relatywnie stabilną sytuację na rynku pracy w powiecie pińczowskim, utrzymującą się od kilku lat.

Tabela 15. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych¹⁹

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	895 203	812 301	788 229	786 179	887 865
ŚWIĘTOKRZYSKIE	38 035	34 029	33 724	32 289	35 748
Powiat pińczowski	1 063	1 020	905	877	990
Powiat staszowski	1 729	1 632	1 712	1 635	1 886
Powiat kazimierski	1 219	1 056	1 083	1 031	1 140
Powiat opatowski	3 015	2 811	2 673	2 546	2 689

Na koniec roku 2025 w powiecie pińczowskim zarejestrowanych było 990 osób bezrobotnych. W tej grupie było 505 kobiet i 485 mężczyzn. 167 osób nie przekroczyło 25.

¹⁸ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



roku życia, zaś 219 osób miało co najmniej 50 lat, ponadto odnotowano 578 osób pozostające bez pracy dłużej niż rok, co stanowi niemal 58 proc. bezrobotnych ogółem²⁰.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Pińczowie na koniec lutego 2026 r. w powiecie pińczowskim zarejestrowanych było 1 042 bezrobotnych, w tym 525 kobiet (50 proc. ogółu), a także 93 osób z prawem do zasiłku (9 proc. zarejestrowanych bezrobotnych). W grupie zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie pińczowskim najczęściej występują:

- długotrwale bezrobotni - 574 osoby (55 proc.),
- osoby do 30. roku życia - 336 osób (32 proc.),
- osoby powyżej 50. roku - 228 osób (22 proc.),
- osoby do 25. roku życia - 191 osoby (18 proc.),
- osoby z niepełnosprawnościami - 63 osoby (6 proc.)²¹.

Niektóre z wymienionych grup społecznych określane są mianem pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czy też defaworyzowanych. W tym miejscu warto doprecyzować pojęcie defaworyzacji. „Grupy wykluczone - inaczej (...) defaworyzowane, grupy będące w trudnej sytuacji/położeniu na rynku pracy, czy też grupy problemowe na rynku pracy. Są to grupy osób związanych z tzw. wtórnym (drugorzędnym, pobocznym) rynkiem pracy, gdzie fluktuacja zatrudnienia jest bardzo wysoka, warunki pracy (wynagrodzenie, podnoszenie kwalifikacji itd.) zdecydowanie gorsze, a okresy bezrobocia częstsze (wielokrotne bezrobocie) i/lub dłużej trwające (długotrwale bezrobocie). Do niektórych grup wykluczonych zaliczamy całe grupy społeczne (np. młodzież), a czasem osoby (...) z bardzo specyficznymi problemami (np. opuszczające zakłady karne)...”²².

Aktywność społeczna

Jednym z wyznaczników aktywności społecznej jest liczba organizacji pozarządowych. Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Gminy Pińczów wynosi 48. Jest to wynik zbliżony do średniej powiatowej,

²⁰ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

²¹ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pińczowie, <https://pinczow.praca.gov.pl/>, data dostępu: 31.03.2026 r.

²² Źródło: <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/>



nieco wyższy względem danych zanotowanych dla całego kraju, województwa świętokrzyskiego i gminy Kazimierza Wielka. Najwyższą wartość omawianego wskaźnika zarejestrowano w gminie Opatów.

Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców²³

Jednostka administracyjna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	40	41	43	46	47
ŚWIĘTOKRZYSKIE	39	40	42	45	47
Powiat pińczowski	38	39	42	47	48
Pińczów	35	37	39	47	48
Staszów	37	39	40	48	50
Kazimierza Wielka	38	40	41	41	45
Opatów	54	55	58	66	69

Lokalny samorząd inicjuje działania wspierające organizacje pozarządowe w oparciu o przyjmowany „Program współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Należy nadmienić, że przedmiotowy dokument jest poddawany konsultacjom społecznym przed przyjęciem przez Radę Miejską. W 2026 roku zaplanowano przeznaczyć na działania wspierające organizacje pozarządowe co najmniej 200 tys. zł. Program współpracy z organizacjami „trzeciego sektora” na 2026 rok obejmował zadania publiczne ze szczególnym uwzględnieniem następujących obszarów:

- poprawy jakości życia mieszkańców Gminy poprzez pełniejsze zaspokojenie ich potrzeb,
- racjonalnego wykorzystania publicznych środków finansowych,
- otwarcia na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- podniesienia efektywności działań w sferze wykonywania zadań publicznych,
- integracji podmiotów realizujących zadania publiczne,
- wzmocnienia potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu,
- prezentacji dorobku organizacji i promowanie ich osiągnięć²⁴.

²³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



W 2025 roku Rada Miejska w Pińczowie w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w formie wspierania i powierzenia zadań publicznych dofinansowała (w trybie konkursowym lub pozakonkursowym) projekty/zadania na łączną kwotę 292 500 zł. Największą kwotę przeznaczono na realizację zadań z obszaru wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (170 tys. zł, w tym 80 tys. przekazano Towarzystwu Sportowemu 1946 NIDA, które wydatkowano m.in. na szkolenia sportowe, możliwość udziału w wydarzeniach sportowych oraz organizację imprez sportowych²⁵.

Kolejnym istotnym wskaźnikiem, na podstawie którego można zdiagnozować poziom kapitału społecznego oraz partycypacji społecznej jest frekwencja wyborcza.

Tabela 17. Frekwencja wyborcza (%)²⁶

jednostka terytorialna	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2018) - I tura	Wybory parlamentarne - sejm (2019)	Wybory Prezydenta (2025) - II tura	Wybory parlamentarne - sejm (2023)	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2024) - I tura
POLSKA	54,9	61,74	71,63	74,38	51,99
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56,72	57,70	69,12	71,09	55,42
Powiat pińczowski	58,68	52,85	65,62	67,41	57,28
Pińczów	55,5	53,81	65,24	67,86	50,11
Staszów	53,62	54,47	67,46	68,26	54,79
Kazimierza Wielka	51,84	50,19	62,60	65,06	51,71
Opatów	60,81	54,48	66,06	68,15	57,64

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Pińczów charakteryzują się relatywnie niską aktywnością wyborczą. Przede wszystkim zwraca uwagę niska frekwencja w wyborach parlamentarnych, zarówno w 2019, jak i w 2023 roku (na tle danych krajowych i regionalnych, a także w odniesieniu do gminy Opatów). Niższe lub zbliżone wyniki zanotowano w powiecie pińczowskim oraz w gminie Kazimierza Wilka. Analogiczną tendencję zaobserwowano w przypadku wyborów prezydenckich w 2025 roku.

²⁴ „Program współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r., poz. 1338) na lata 2026-2030”, Pińczów, 2025, str. 1

²⁵ Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Gminy Pińczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2026-2030” w 2025 r., Pińczów), 2026

²⁶ Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, <https://pkw.gov.pl/>, data dostępu: 31.03.2026 r.



Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym czy ogólnopolskim frekwencja w kolejnych wyborach parlamentarnych (2019 i 2023 r.) zdecydowanie wzrosła. Nieco inaczej kształtowała się sytuacja w wyborach samorządowych. W latach 2018 i 2024 frekwencja w Gminie Pińczów była zbliżona do danych ogólnopolskich i niższa w porównaniu do województwa świętokrzyskiego i powiatu pińczowskiego, a także gminy Opatów, która wyróżniła się najwyższą aktywnością wyborczą spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych. Należy przy tym zaznaczyć, że na wyniki wyborów samorządowych istotny wpływ mogą mieć czynniki lokalne, takie jak chociażby sytuacja na miejscowej scenie politycznej.

Edukacja

W poniższych tabelach zamieszczamy listę publicznych placówek edukacyjnych funkcjonujących w Gminie Pińczów, przygotowaną na podstawie Systemu Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Tabela 18. Zestawienie placówek edukacyjnych w Gminie Pińczów²⁷

Lp.	Rodzaj Placówki	Nazwa	Ulica	Nr budynku	Status
1	Branżowa Szkoła I Stopnia	Branżowa Szkoła I Stopnia w Zespole Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica W Pińczowie	ul. Spółdzielcza	6	Publiczna
2	Branżowa Szkoła I Stopnia	Niepubliczna Branżowa Szkoła I Stopnia w Pińczowie	ul. 1 Maja	2	Niepubliczna
3	Szkoła Policealna	Niepubliczna Policealna Szkoła Awans w Pińczowie	ul. 1 Maja	2	Niepubliczna
4	Biblioteki Pedagogiczne	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Imienia Gustawa Herlinga - Grudzińskiego w Kielcach Filia w Pińczowie	ul. Nowy Świat	3	Publiczna
5	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pińczowie	ul. Spółdzielcza	6	Publiczna
6	Branżowa Szkoła I Stopnia	Prywatna Branżowa Szkoła I Stopnia „Awans” w Pińczowie	ul. 1 Maja	2	Niepubliczna
7	Liceum Ogólnokształcące	Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych Awans w Pińczowie	ul. 1 Maja	2	Niepubliczna
8	Technikum	Prywatne Technikum „Awans” w Pińczowie	ul. 1 Maja	2	Niepubliczna
9	Przedszkole	Przedszkole nr 1 w Pińczowie	ul. Szkolna	1	Publiczna

²⁷ Źródło: System Informacji Oświatowej, Centrum Informatyczne Edukacji MEN, Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, <https://rspo.gov.pl>, data dostępu: 31.03.2026 r.



10	Przedszkole	Przedszkole nr 2 w Pińczowie	ul. Armii Krajowej	9	Publiczna
11	Przedszkole	Przedszkole nr 3 w Pińczowie	ul. Hugona Kołłątaja	8	Publiczna
12	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy „Złote Serce” w Pińczowie	ul. Batalionów Chłopskich	5	Niepubliczna
13	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Bł. J. Pawłowskiego w Pińczowie	ul. Marszałka J. Piłsudskiego	13	Publiczna
14	Szkoła Muzyczna I Stopnia	Szkoła Muzyczna I Stopnia w Pińczowie	ul. Szkolna	2	Publiczna
15	Szkoła Podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 1 w Pińczowie im. Adolfa Dygasińskiego	ul. Szkolna	2	Publiczna
16	Szkoła Podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 2 w Pińczowie im. Jana Pawła II	ul. 7 Źródeł	7	Publiczna
17	Szkoła Podstawowa	Szkoła Podstawowa Specjalna w Pińczowie	ul. Marszałka J. Piłsudskiego	13	Publiczna
18	Technikum	Technikum nr 1 w Zespole Szkół Zawodowych Im. Stanisława Staszica w Pińczowie	ul. Spółdzielcza	6	Publiczna
19	Technikum	Technikum nr 2 w Zespole Szkół Zawodowych Im. Stanisława Staszica w Pińczowie	ul. Spółdzielcza	6	Publiczna

Na terenie Gminy Pińczów funkcjonuje 1 żłobek i 1 klub dziecięcy:

- klub dziecięcy nr 1 w Pińczowie, Pińczów, ul. 7 Źródeł 7,
- żłobek nr 1 w Pińczowie, Pińczów, ul. 7 Źródeł 7²⁸.

Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2025 roku (proc.)²⁹

Jednostka administracyjna	język polski		matematyka		język angielskie	
	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9 845	63	9 844	50,6	9 801	68,81
Powiat pińczowski	276	64,85	276	48,91	275	65,42
Pińczów	165	67,15	165	50,39	164	67,63
Staszów	230	59,22	230	48,78	230	67,19
Kazimierza Wielka	105	63,66	105	49,89	103	69,97
Opatów	74	63,47	74	58,11	74	78,2

W roku szkolnym 2025 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Pińczów z języka polskiego były najwyższe na tle regionu, powiatu pińczowskiego oraz wszystkich gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższej tabeli. W przypadku matematyki rezultaty były nieco wyższe niż w powiecie pińczowskim oraz

²⁸ Źródło: <https://empatia.gov.pl/rejestr-zlobkow-i-klubow-dzieciacych>, data dostępu: 31.03.2026 r.

²⁹ Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>, data dostępu: 31.03.2026 r.



w gminach: Staszów i Kazimierza Wielka, zbliżone do wartości dla regionu i jednocześnie niższe względem gminy Opatów. Z kolei wyniki egzaminów z języka angielskiego były zbliżone do tych zanotowanych gminy Staszów, niższe względem wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz gmin: Kazimierza Wielka oraz Opatów. Warto zauważyć, że spośród analizowanych jednostek terytorialnych najwyższe rezultaty egzaminów ósmoklasisty odnotowano właśnie w gminie Opatów (dotyczy to przede wszystkim wyników z matematyki oraz języka angielskiego).

Kultura

Samorządową instytucją odpowiedzialną za organizację życia kulturalnego w Gminie Pińczów jest Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury (PSCK). PSCK realizuje szeroki zakres działań ukierunkowanych na rozwój i upowszechnianie kultury wśród mieszkańców. Do jego podstawowych zadań należy przygotowywanie społeczności do aktywnego uczestnictwa w kulturze i koordynowanie lokalnych inicjatyw kulturalnych oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań w tym obszarze. Instytucja ta wspiera również działalność towarzystw kulturalnych i amatorskiego ruchu artystycznego, a także sprawuje opiekę nad regionalną twórczością ludową. W swoich działaniach uwzględnia potrzeby osób starszych, podejmując inicjatywy służące ich aktywizacji społecznej. Ponadto angażuje się w działania profilaktyczne, przeciwdziałając uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii. W 2025 roku instytucja zrealizowała blisko 187 wydarzeń, w tym wystawy, koncerty, spektakle teatralne, warsztaty i spotkania, rozwijając szczególnie ofertę muzyczną, filmową i edukacyjną. Stałą ofertę centrum stanowią zajęcia Amatorskiego Ruchu Artystycznego, obejmujące m.in. warsztaty plastyczne, taneczne, wokalne, teatralne, ceramiczne czy naukę gry na instrumentach, a także działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Ważnym elementem aktywności są również warsztaty tematyczne, wydarzenia promujące kulturę ludową oraz działania skierowane do różnych grup wiekowych, w tym seniorów. Uzupełnieniem działalności jest oferta online oraz inicjatywy integrujące lokalną społeczność poprzez kulturę i sztukę³⁰.

³⁰ „Raport o stanie Gminy Pińczów za 2025 rok”, Pińczów, 2025, str. 85-91



Ważną instytucją kultury jest również Biblioteka Publiczna w Pińczowie. Instytucja ta realizuje zadania związane z gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem zbiorów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu, a także zapewnia mieszkańcom szeroki dostęp do informacji i usług bibliograficznych. Instytucja aktywnie popularyzuje czytelnictwo, organizując wystawy, spotkania autorskie, warsztaty oraz wydarzenia edukacyjne i kulturalne, współpracując przy tym z innymi podmiotami życia społecznego i kulturalnego. W 2025 roku biblioteka zrealizowała liczne inicjatywy, w tym spotkania z pisarzami, warsztaty tematyczne, wydarzenia literackie i edukacyjne oraz działania promujące historię i kulturę regionu. Stałą ofertę stanowią m.in. akcje czytelnicze, takie jak „Mała Książka Wielki Człowiek”, bookcrossing, „książka na telefon” czy dostęp do przestrzeni czytelniczych w różnych punktach miasta. Działalność biblioteki odpowiada na potrzeby różnych grup odbiorców, wspierając rozwój kulturalny i edukacyjny lokalnej społeczności.

Tabela 20. Wybrane wskaźniki dot. usług bibliotecznych w roku 2024³¹

Jednostka adm.	biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
POLSKA	2	4 555	3 318,2	143	18,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2,2	4 559	3 657,0	106	23
Powiat pińczowski	4,1	2 419	4 263,6	141	19
Pińczów	3,7	2 710	5 120,8	186	18
Staszów	2,5	4 018	5 672,4	145	22,8
Kazimierza Wielka	1,3	7 534	2 761,4	111	33,8
Opatów	0,9	10 579	3 327,3	91	21,2

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Pińczów mają względnie wysoki dostęp do usług bibliotecznych - wyższy względem kraju, województwa świętokrzyskiego oraz gmin: Staszów, Kazimierza Wielka oraz Opatów, zaś nieco niższy od powiatu pińczowskiego. Według Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2020-2024 liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców w Gminie Pińczów stale rosła - w 2020 roku wskaźnik wynosił 142 czytelników, a w 2024 roku analogiczny wskaźnik wynosił 186 osób. Jednocześnie liczba

³¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS



czytelników w Gminie Pińczów w przeliczeniu na populację osiągnęła najwyższą wartość spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych. Pomimo licznej grupy czytelników, mieszkańcy Gminy Pińczów średnio wypożyczają najmniej książek na tle kraju, regionu, powiatu oraz wszystkich gmin miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu.

Tabela 21. Wybrane wskaźniki dot. usług kulturalnych w roku 2024

Jednostka administracyjna	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności
POLSKA	936,9	9 585,55	1,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	909	10 527,19	0,9
Powiat pińczowski	1 210,9	9 070,75	1,1
Pińczów	1 907,4	9 486	1,1
Staszów	2 059,7	24 105	0,4
Kazimierza Wielka	1 378,4	15 067	0,7
Opatów	1 823	10 579	0,9

W analizie uwzględniono również wskaźniki dotyczące innych usług kulturalnych świadczonych przez lokalne podmioty. Wysokie wyniki zanotowano w przypadku liczby uczestników imprez masowych. Są one zdecydowanie wyższe od wartości analogicznych wskaźników dla kraju, regionu i powiatu, a także gmin: Kazimierza Wielka oraz Opatów. Na uwagę zasługują także dane dotyczące liczby obiektów kulturalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Gmina Pińczów osiągnęła wartość zbliżoną do średniej powiatowej i jednocześnie najwyższą na tle pozostałych jednostek terytorialnych ujętych w tabeli. Relatywnie niskie wartości odnotowano w odniesieniu do liczby osób przypadających na jedną placówkę kulturalną. Są one niższe od danych dla kraju, województwa i powiatu, a także analizowanych gmin miejsko-wiejskich. Najwyższe wartości analizowanego wskaźnika zaobserwowano w gminie Staszów. Powyższe dane mogą świadczyć o relatywnie wysokim dostępie mieszkańców Gminy Pińczów do usług kulturalnych, ale również mogą być rezultatem specyficznych rozwiązań organizacyjnych w sferze kultury, przyjętych na poziomie lokalnym.



Sport

Mieszkańcy Gminy Pińczów mają możliwość uprawiania sportu i rekreacji z wykorzystaniem następujących obiektów:

- hali widowiskowo-sportowej,
- sal gimnastycznych,
- krytej pływalni,
- stadionu sportowego,
- boisk sportowego,
- kortów tenisowych,
- strzelnic sportowych,
- boisk wielofunkcyjnych,
- skatepark'u,
- pumptrack'u,
- terenowego sprzętu sportowego,
- siłowni na świeżym powietrzu.

4. Analiza wyników badania ilościowego

Niniejszy rozdział zawiera omówienie wyników badania ilościowego. Jak już wspomnieliśmy, pomiar został zrealizowany z wykorzystaniem techniki CAWI (Komputerowo Wspomagany Wywiad Internetowy) oraz PAPI (*Paper and Pencil Interview*) na kwotowej próbie N=202 mieszkańców Gminy Pińczów.

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje na temat struktury próby, która była ważona ze względu na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania według podziału na sołectwa. Kluczowe parametry społeczno-demograficzne zamieszczone w poniższej tabeli są istotne w kontekście analiz prezentowanych w tej części opracowania.



Tabela 22. Struktura próby (dane w %)

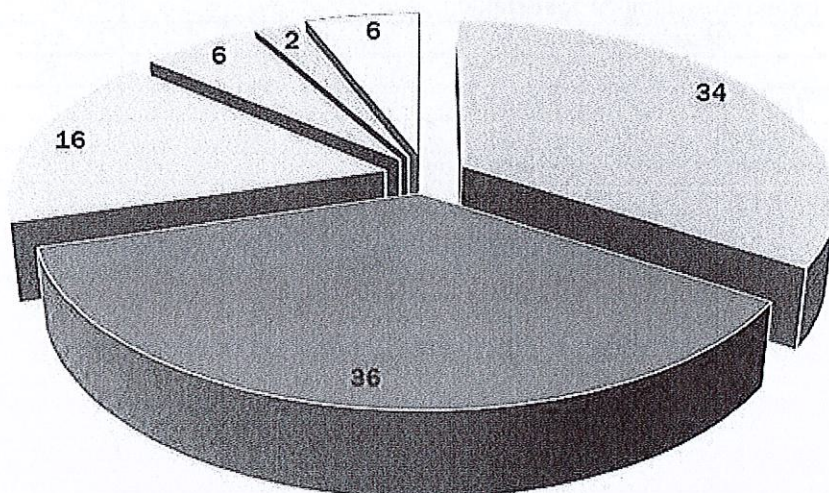
PŁEĆ	
kobieta	52
mężczyzna	48
WIEK	
15-19	6
20-29	11
30-39	15
40-49	17
50-59	14
60-74	35
75 i więcej	2
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	
Pińczów (miasto)	55
wieś	45
WYKSZTAŁCENIE	
podstawowe (w tym gimnazjalne)	4
zawodowe	18
średnie	31
wyższe (w tym licencjackie)	47
SYTUACJA ZAWODOWA	
pracuję na stałe (na etacie)	44
jestem emerytem(ką), rencistą(tką)	31
jestem rolnikiem	11
inna sytuacja	8
zajmuję się domem (nie pracuję)	7
jestem uczniem, studentem	6
pracuję dorywczo (na umowę cywilno-prawną)	5
jestem przedsiębiorcą, własna działalność gospodarcza	4
jestem bezrobotnym(a)	4
POSIADANIE DZIECI	
mam przynajmniej 1 dziecko w wieku 6 lat lub młodsze	11
mam przynajmniej 1 dziecko w wieku 7-15 lat	24
mam przynajmniej 1 dziecko w wieku 16-18 lat	10
nie mam dzieci w wieku poniżej 18 lat	63
SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI EKONOMICZNEJ GOSPODARSTWA DOMOWEGO	
trudna, nie wystarcza nam na wszystkie podstawowe potrzeby	6
średnia, wystarcza nam na podstawowe potrzeby, ale żyjemy skromnie	55
dobra, nie musimy specjalnie oszczędzać, ani niczego sobie odmawiać	39
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
pełnosprawną	79
z niepełnosprawnością ruchową	12
z niepełnosprawnością inną niż ruchowa	9

Jak już wspomnieliśmy, w zrealizowanej próbie kontrolowane były parametry płci, wieku oraz miejsca zamieszkania (podział na miasto i wieś), pozostałe rozkłady zostały



uzyskane w sposób wtórny, na podstawie uzyskanych odpowiedzi respondentów. Po zakończeniu realizacji pomiaru przeprowadzona została statystyczna procedura, zwana ważeniem danych, polegająca na dostosowaniu (wyrównaniu) struktury zrealizowanej próby (rozkładu podstawowych zmiennych społeczno-demograficznych) do parametrów badanej populacji (mieszkańców Gminy Pińczów w wieku 15 lub więcej lat). Co istotne, kobiety przeważają nad mężczyznami, a 37 proc. badanych stanowią osoby w wieku 60 lat i starsze. Prawie połowa ankietowanych to osoby z wykształceniem wyższym, zaś 78 proc. ma wykształcenie co najmniej średnie. 44 proc. respondentów pracuje na etacie, natomiast niemal 1/3 badanych to emeryci i renciści. W zrealizowanej próbie 21 proc. stanowią osoby z niepełnosprawnościami (na podstawie zebranych deklaracji). Nieco ponad 1/3 badanych deklaruje, że w ich gospodarstwach domowych zamieszkują dzieci lub młodzież poniżej 18. roku życia. 6 proc. badanych określa sytuację ekonomiczną swojego gospodarstwa domowego jako trudną.

Wykres 23. Poziom zadowolenia z relacji z sąsiadami (dane w %)



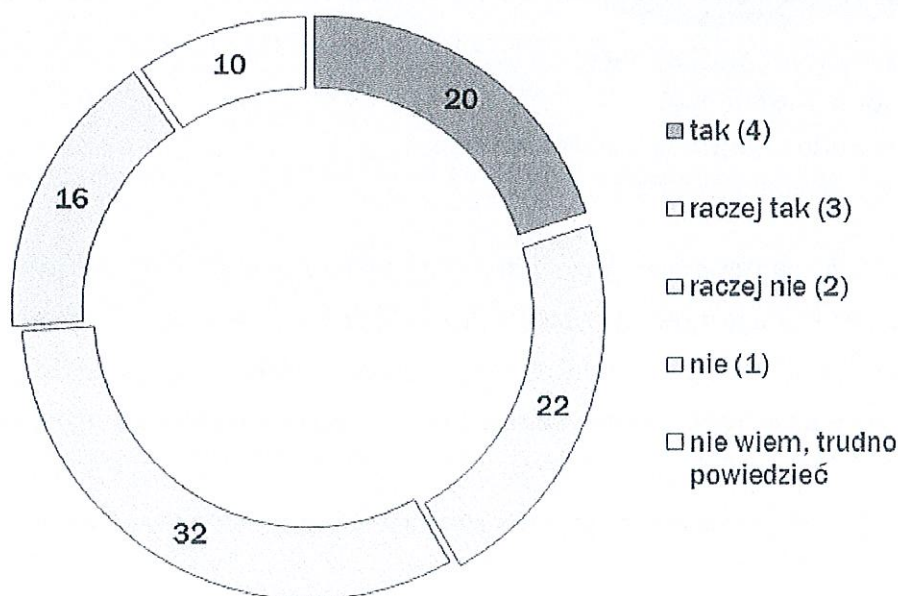
- bardzo zadowolony(a) (5)
- raczej zadowolony(a) (4)
- częściowo zadowolony(a), częściowo niezadowolony(a) (3)
- raczej niezadowolony(a) (2)
- bardzo niezadowolony(a) (1)
- nie wiem, trudno powiedzieć



Dane na temat poziomu zadowolenia z relacji z sąsiadami zostały zebrane z wykorzystaniem skali pięciostopniowej (1 = „bardzo niezadowolony(a)”, 5 = „bardzo zadowolony(a)”). 70 proc. deklaruje wysoki stopień satysfakcji, zaś uzyskana średnia wynosi 4,00 - jest to rezultat równy umiarkowanie pozytywnej kategorii odpowiedzi („4”). Szczególnie wysokie rezultaty odnotowano wśród mieszkańców deklarujących wysoki poziom poczucia sprawczości (83 proc. w tej grupie respondentów), wśród badanych deklarujących wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi (98 proc.), jak również wysoko oceniających jakość życia w Gminie Pińczów (89 proc.).

Powyższe różnice między zmiennymi są istotne statystycznie na poziomie 95 proc. W dużym uproszczeniu - jest to miara wiarygodności rezultatu, a więc prawdopodobieństwo, z którym można stwierdzić, czy uzyskane wyniki, w tym zaobserwowane związki lub różnice, nie są rezultatem oddziaływania czynników przypadkowych. Analogiczną konwencję zastosowano w dalszej części opracowania.

Wykres 24. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych w Gminie Pińczów (dane w %)

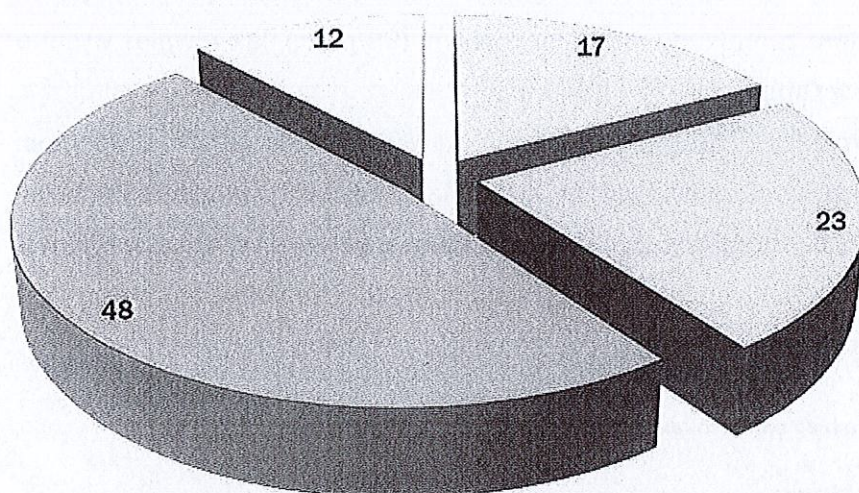


42 proc. badanych deklaruje wysoki lub bardzo wysoki poziom poczucia sprawczości - jest to relatywnie niski wynik w porównaniu do rezultatów innych pomiarów, realizowanych przez firmę LBS. Poczucie wpływu na bieg spraw lokalnych najczęściej wyrażają mieszkańcy



zadowoleni ze swoich relacji z sąsiadami (49 proc.), badani deklarujący wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi (91 proc.), osoby zaangażowane w działalność organizacji pozarządowych (61 proc.), a także mieszkańcy wysoko oceniający jakość życia w gminie (80 proc.).

Wykres 25. Zaufanie w relacjach z innymi (dane w %)



- ☐ większości ludzi można zaufać
- ☐ mało komu można ufać
- ☐ jednym można, innym nie można zaufać
- ☐ nie wiem, trudno powiedzieć

Na tle innych badań realizowanych przez firmę LBS, odnotowany poziom zaufania w codziennych relacjach z innymi jest raczej wysoki³². Niemal połowa uczestników pomiaru deklaruje, że zaufanie do innych jest uzależnione od uwarunkowań indywidualnych. 17 proc. uważa, że większości ludzi można zaufać. Niski poziom zaufania do innych deklaruje ponad 2 na 10 badanych. Istotnie częściej są to osoby deklarujące niski poziom poczucia sprawczości (35 proc.) oraz krytycznie oceniające jakość życia w Gminie Pińczów (33 proc.).

³² Tego rodzaju pomiary są realizowane z wykorzystaniem analogicznych narzędzi, jednak znacząco różnią się techniczne szczegóły sposobu realizacji owych pomiarów, zatem ich wyniki nie powinny być zestawiane i porównywane wprost. Jeśli chodzi o przykładowe wyniki: w podwarszawskiej gminie Brwinów 20 proc. badanych uważa, że większości ludzi można zaufać, 13 proc. rozmówców uważa, że mało komu można zaufać. Analogicznie wyniki dla miasta Kobyłka wynoszą – odpowiednio - 12 proc. i 15 proc., dla miasta Jastrzębie-Zdrój: 24 proc. i 27 proc, zaś dla miasta Starachowice: 10 proc. i 34 proc..



Tabela 26. Podejmowanie różnych form aktywności społecznej (dane w %)

głosowałem(am) we wszystkich lub prawie wszystkich wyborach samorządowych	63
brałem(am) udział we wspólnych działaniach z sąsiadami	31
brałem(am) udział w publicznych spotkaniach z przedstawicielami władz lokalnych	23
działałem(am) lub wspierałem(am) działalność organizacji pozarządowej	22
brałem(am) udział w zebraniach spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej	20
brałem(am) udział w działaniach społecznych jako wolontariusz(ka)	20
dyskutowałem(am) o sprawach lokalnych w Internecie	19
brałem(am) udział w konsultacjach społecznych w sprawach lokalnych	16
zbierałem(am) podpisy pod petycją lub interweniowałem(am) w sprawach lokalnych	12
kandydowałem(am) w wyborach samorządowych (np. do rady gminy)	12
brałem(am) udział w protestach dotyczących spraw lokalnych	7
podejmowałem(am) inne działania w sprawach lokalnych	4
działałem(am) w organizacji religijnej (np. parafialnej)	4

Przynajmniej jedną z form aktywności społecznej podejmowało 84 proc. badanych, co - na tle innych badań prowadzonych przez wykonawcę - można uznać za relatywnie wysoki wynik. W świetle badań najwyższe odsetki osób aktywnych społecznie odnotowano wśród uczestników pomiaru z wykształceniem wyższym.

Do najczęściej podejmowanych form działalności społecznej należą: uczestnictwo w wyborach samorządowych, działania sąsiedzkie, udział w publicznych spotkaniach z przedstawicielami władz lokalnych, działalność lub aktywne wspieranie organizacji „trzeciego sektora”, udział w zebraniach spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej, udział w działaniach społecznych jako wolontariusz, jak również dyskusowanie o sprawach lokalnych w Internecie.

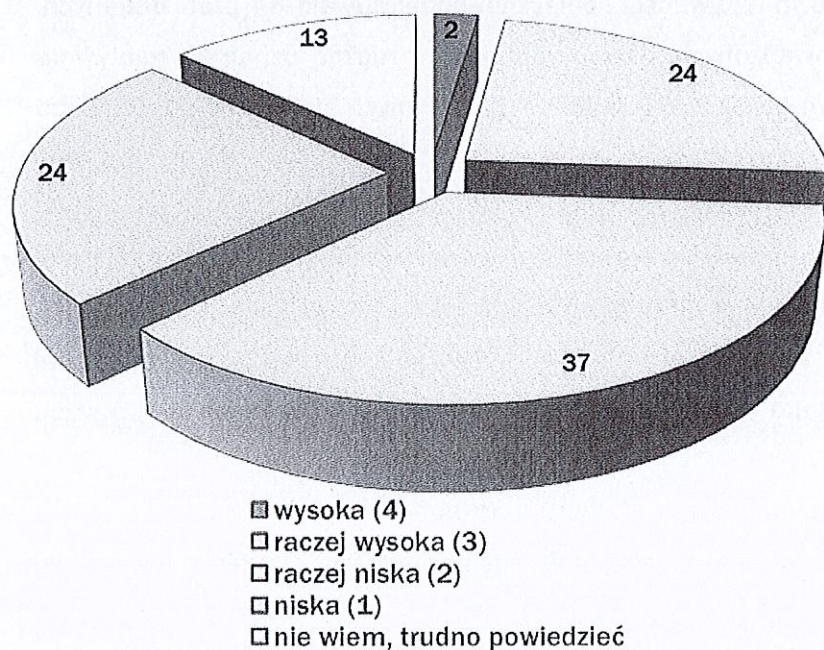
Nieco ponad 2 na 10 badanych deklaruje działanie lub aktywność w sferze pozarządowej. Według pomiarów Centrum Badania Opinii Społecznej w 2021 roku pracę społeczną w ramach przynajmniej jednej organizacji obywatelskiej deklarowało 40 proc. dorosłych Polaków, natomiast 16 proc. wykonywało dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz swojej społeczności lokalnej lub osób potrzebujących. Łącznie osoby zaangażowane społecznie (w ramach „trzeciego sektora” oraz nieformalnie) stanowiły 45 proc. populacji³³. Istotnym źródłem danych na ten temat jest również „Diagnoza społeczna” prof.

³³ „Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich. Komunikat z badań”, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa, marzec 2022



J. Czapińskiego - było to największe w Polsce, cyklicznie realizowane badanie społeczne, którego nie kontynuowano po roku 2015. Według tych cyklicznie powtarzanych na licznej, ogólnopolskiej próbie pomiarów „...w Polsce w 2015 r. członkami „jakichś organizacji, stowarzyszeń, partii, komitetów, rad, grup religijnych, związków lub kół” było 13,4 proc. badanych: 10,3 proc. należało tylko do jednego stowarzyszenia; 2,2 proc. do dwóch, a 1,9 proc. do więcej niż dwóch organizacji. Dopelnieniem pytania o formalne członkostwo było pytanie o rzeczywistą działalność w takich organizacjach (...). 70,8 proc. członków stowarzyszeń mówi, że aktywnie uczestniczy w ich działaniach. Mało ludzi należy do organizacji, ale jeśli już gdzieś należą, to (mówią, że) coś w nich robią. Takich, którzy należą i działają jest w społeczeństwie powyżej 15 r.ż. 9,0 proc...”³⁴.

Wykres 27. Ocena jakości życia w Gminie Pińczów (dane w %)



Pojęcie jakości życia nie jest jednoznacznie zdefiniowane w naukach społecznych. W tym miejscu można przywołać wiele sposobów ujęcia tego terminu, które dość znacznie się różnią (choć nie zawsze są wzajemnie sprzeczne), np. nieco inne podejście do tego zagadnienia prezentują socjologowie, psychologowie, ekonomiści, przedstawiciele nauk

³⁴ „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków”, Janusz Czapiński, Tomasz Panek (red.), Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa, listopad 2015



medycznych, czy specjaliści z obszaru polityki społecznej. Na potrzeby tego opracowania można przyjąć, że pomiar jakości życia oznacza próbę odpowiedzi na pytanie o poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego, a także ocenę zadowolenia z życia - w różnych aspektach, w tym w odniesieniu do stopnia zaspokojenia potrzeb lokalnych (np. poprzez świadczenie usług publicznych). Z jednej strony może oznaczać próbę poszukiwania możliwie obiektywnych wskaźników jakości życia (tj. na podstawie danych zastanych), z drugiej - odwołanie się do subiektywnych przekonań mieszkańców (mierzonych na podstawie badań deklaracyjnych).

W świetle badań ankietowych 26 proc. badanych uważa, że jakość życia w Gminie Pińczów jest wysoka, natomiast ponad 6 na 10 osób formułuje ocenę negatywną. Średnia w skali czterostopniowej (1 = „niska jakość życia”, 4 = „wysoka jakość życia”) wynosi 2,05 co jest równoznaczne z oceną umiarkowanie negatywną. O wysokiej jakości życia najczęściej przekonane są respondenci zadowoleni ze swoich relacji z sąsiadami (33 proc.), mieszkańcy deklarujący wysoki poziom poczucia sprawczości (51 proc.) oraz wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi (61 proc.), osoby działające lub wspierające działalności organizacji pozarządowej (43 proc.), jak również mieszkańcy w wieku 50-59 lat (43 proc.).

Tabela 28. Ocena jakości usług oferowanych przez miejscowe instytucje lub organizacje (dane w %)

	przedszkola	szkoły podstawowe	żłobki	szkoły ponadpodstawowe	oferta kulturalna	oferta dla seniorów	transport zbiorowy, komunikacja publiczna	pomoc społeczna	wsparcie rodzin w trudnej sytuacji życiowej	praca miejscowej policji	oferta sportowo-rekreacyjna	wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców	usługi dla osób z niepełnosprawnościami	działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia	usługi ochrony zdrowia	oferta spędzania czasu wolnego	usługi dla osób bezrobotnych, aktywizacja zawodowa
bardzo źle (1)	2	4	1	2	4	6	5	8	3	10	9	10	11	7	12	13	14
raczej źle (2)	1	3	3	7	10	7	16	8	18	9	18	17	19	23	21	22	15
średnio, ani źle, ani dobrze (3)	12	13	13	13	21	13	17	17	15	24	28	19	18	28	33	25	26
raczej dobrze (4)	34	40	27	44	34	33	33	34	28	28	30	26	20	20	21	24	16
bardzo dobrze (5)	32	29	20	16	22	15	13	7	9	11	5	3	6	4	6	4	1



nie wiem, trudno powiedzieć	19	10	35	18	9	25	15	25	27	18	11	25	25	18	8	11	29
ŹLE (1+2)	3	7	5	9	15	13	21	16	22	19	27	27	30	30	33	36	28
DOBRA (4+5)	66	70	47	60	56	49	46	41	36	39	34	29	26	24	27	28	17
Średnia w skali 1-5:	4,15	3,98	3,94	3,8	3,64	3,61	3,38	3,31	3,27	3,25	3,04	2,93	2,89	2,89	2,87	2,82	2,67

Ankietowani mieszkańcy oceniali jakość usług społecznych w wyszczególnionych obszarach, posługując się skalą od 1 do 5. Badani mieszkańcy Gminy Pińczów formułują relatywnie wysokie oceny jakości usług przedszkoli, jakość usług edukacyjnych (szkół podstawowych i ponadpodstawowych), żłobków, ponadto dość pozytywne opinie formułowano względem oferty kulturalnej i oferty dla seniorów. Najwięcej wątpliwości budzą: usługi dla osób bezrobotnych, oferta spędzania czasu wolnego, jakość ochrony zdrowia, działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia, szeroko rozumiane usługi dla osób z niepełnosprawnościami oraz wzmacnianie aktywności społecznej mieszkańców.

Warto zaznaczyć, że w przypadku oceny jakości oferty miejscowych przedszkoli oraz usług edukacyjnych najwyższe oceny odnotowano wśród badanych, którzy korzystali z tych usług. Ofertę kulturalną najbardziej pozytywnie oceniają mieszkańcy deklarujący wysoki poziom poczucia sprawczości (72 proc.), osoby wysoko oceniające jakość życia w Gminie Pińczów (74 proc.), respondenci w wieku 60 lat i więcej (71 proc.), jak również badani z wykształceniem wyższym (66 proc.). Wysoką ocenę oferty dla seniorów najczęściej formułują jej użytkownicy, a więc respondenci w wieku 60 lat i więcej (63 proc.), jak również emeryci i renciści (63 proc.). Jakość usług dla osób bezrobotnych zyskuje niepochlebne oceny najczęściej wśród badanych deklarujących niski poziom poczucia sprawczości (38 proc.), wśród osób nisko oceniających jakość życia w Gminie Pińczów (37 proc.), mieszkańców w wieku 30-39 lat (46 proc.) i w wieku 40-49 lat (44 proc.), jak również wśród osób posiadających dzieci w wieku do 15 roku życia. Podobną obserwację można odnieść do oceny oferty spędzania czasu wolnego (odpowiednio 52 proc. wśród badanych deklarujących niski poziom poczucia sprawczości i 54 proc. wśród respondentów nisko oceniających jakość życia w Gminie Pińczów). Ponadto negatywne oceny pod adresem



możliwości spędzania czasu wolnego formułowali mieszkańcy posiadający dzieci w wieku 6 lat lub młodszych (58 proc.) oraz dzieci w wieku 7-15 lat (51 proc.). Usługi z zakresu ochrony zdrowia uzyskały najniższe noty wśród badanych deklarujących niski poziom poczucia sprawczości (51 proc.) i wśród osób nisko oceniających jakość życia w Gminie Pińczów (48 proc.).

Tabela 29. Korzystanie i ocena jakości usług instytucji lokalnych w okresie ostatnich dwóch lat

NAZWA INSTYTUCJI	Korzystanie w okresie ostatnich 2 lat (w proc.)	Ocena (średnia w skali 1-5)
Urząd Miejski w Pińczowie	65	3,61
Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pińczowie	60	3,42
Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury w Pińczowie	51	4,28
Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Pińczowie oraz jej filie	49	4,33
Muzeum Regionalne w Pińczowie	39	3,93
Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pińczowie	33	3,72
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pińczowie	32	3,76
światlice wiejskie Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury	11	4,18
Klub Senior+ w Gackach	10	4,39
Punkt Środowiskowy dla osób starszych	7	3,46
Punkt Środowiskowy dla dzieci	6	3,88

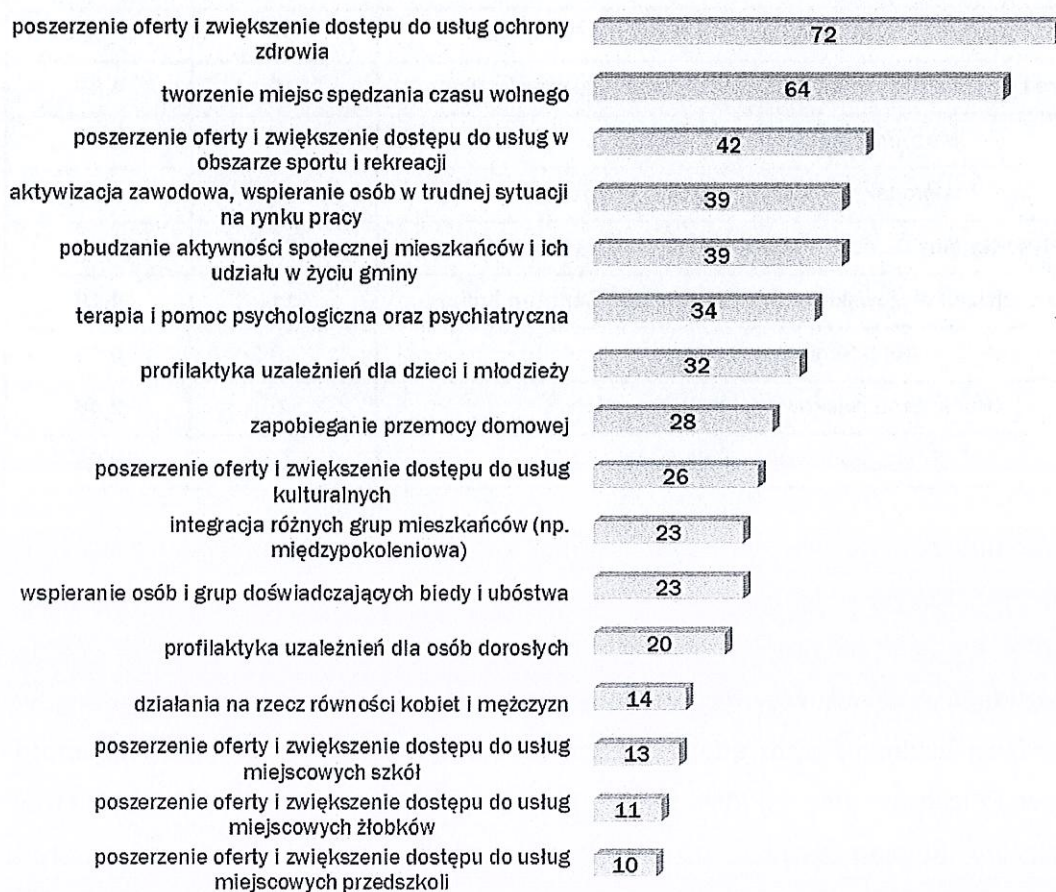
W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem z oferty różnych instytucji lokalnych, jak również oceną jakości tych usług w okresie ostatnich 2 lat, licząc od daty realizacji pomiaru. Respondenci najczęściej korzystali z usług Urzędu Miejskiego w Pińczowie, dalej - Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pińczowie, Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury, Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Pińczowie oraz jej filii. Osoby, które skorzystały z usług ww. podmiotów odpowiadały na kolejne pytanie o poziom satysfakcji z otrzymanych usług (stąd zróżnicowane podstawy procentowania w przypadku każdego z ww. podmiotów). Najwyżej ocenione zostały Klub Senior+ w Gackach oraz lokalne instytucje kultury - biblioteka,



ośrodek kultury. Na ostatnim miejscu w rankingu uplasowały się instytucje ochrony zdrowia, co jest kolejnym potwierdzeniem, że mieszkańcy Gminy krytycznie postrzegają tę sferę życia.

Powyższe zestawienie należy interpretować w sposób umiemy, ponieważ poszczególne podmioty mają swoją specyfikę, świadczą zupełnie inne usługi dla różnych grup odbiorców, a także działają na podstawie różnych regulacji prawnych. Z pewnością powyższe wyniki nie powinny być analizowane wprost - jako ranking jakości pracy różnych instytucji i podmiotów lokalnych.

Wykres 30. Preferowane działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku (dane w %)





Respondenci mogli wymienić dowolną liczbę kierunków działań, które - ich zdaniem - powinny zostać przeprowadzone w Gminie Pińczów w okresie najbliższego roku, licząc od daty realizacji pomiaru. Ankietowani w największym stopniu oczekują działań w zakresie poszerzenia oferty i zwiększenia dostępu do usług ochrony zdrowia, co ponownie potwierdza niezadowolenie mieszkańców z tej sfery życia - tego rodzaju przekonanie najczęściej podzielają badani w wieku 40-49 lat (88 proc.) oraz w wieku 60 lat i więcej (83 proc.). W świetle uzyskanych wyników do ważnych potrzeb społecznych należy również zaliczyć tworzenie miejsc czasu wolnego. Tego typu zdanie najczęściej wyrażają respondenci deklarujący, że zaufanie do innych jest uzależnione od uwarunkowań indywidualnych (77 proc.), badani nisko oceniający jakość życia w Gminie Pińczów (70 proc.), osoby posiadające dzieci w wieku 6 lat i mniej (83 proc.) oraz dzieci w wieku 7-15 lat (82 proc.). Wysoko w hierarchii preferowanych działań znalazły się poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług w obszarze sportu i rekreacji (tego rodzaju przekonanie częściej wyrażają osoby deklarujące niski poziom poczucia sprawczości (54 proc.), badani nisko oceniający jakość życia w Gminie Pińczów (50 proc.), osoby w wieku 40-49 lat (58 proc.)), jak również aktywizacja zawodowa (ponownie mieszkańcy nisko oceniający jakość życia w Gminie Pińczów (46 proc.), badani w wieku 30-39 lat (60 proc.) i w wieku 40-49 lat (59 proc.), osoby z wykształceniem wyższym (49 proc.) i posiadający dzieci w wieku poniżej 7-15 lat (59 proc.)), a także pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców (respondenci w wieku 30-39 lat (58 proc.) i w wieku 40-49 lat osoby z wykształceniem wyższym (57 proc.), badani posiadający dzieci w wieku poniżej 7-15 lat (60 proc.)).

Dodajmy, że powyższy rozkład powinien być interpretowany w sposób umiemy, zwłaszcza, że odniesienie się do części poruszanych zagadnień wymagało wysokiego poziomu refleksyjności, a - w niektórych przypadkach - również wiedzy eksperckiej. Warto pamiętać, że powyższe zestawienie jest oparte na deklaracjach i subiektywnych ocenach uczestników badania.

Tabela 31. Korzystanie i ocena jakości usług społecznych, które były świadczone w Gminie Pińczów w okresie ostatnich kilku lat



NAZWA USŁUGI	Korzystanie w okresie ostatnich kilku lat (w proc.)	Ocena (średnia w skali 1-5)
usługi rehabilitacyjne	21	3,97
punkt pielęgniarstwa, usługi pielęgniarstwa domowej opieki długoterminowej	10	4,04
usługi opiekuńcze (wsparcie opiekuna\unki w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością lub osoby starszej)	10	4,04
asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	8	4,08
asystent rodziny	6	4,2
wolontariat (np. działania na rzecz innych podejmowane przez uczniów miejscowych szkół)	5	4,56
usługa terapeutyczna (psycholog)	5	3,25
opieka wytchnieniowa	5	3,76
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	4	3,39
usługa integracyjno-aktywizacyjna (PWD Klub Senior + w Gackach)	4	4,64
teleopieka (opaska SOS monitorująca funkcje życiowe pacjenta)	3	4,46
grupy wsparcia (w tym dla osób współuzależnionych i doświadczających przemocy domowej)	3	2,95
usługa opiekuńczo-terapeutyczna (Punkt środowiskowy dla dzieci)	3	4,85
usługa społeczno-integracyjna (Punkt Środowiskowy dla osób starszych)	2	4,09
usługa diagnostyczno-pomocowa (Zespół Interdyscyplinarny w Gminie)	2	4
usługa dowozu dzieci niepełnosprawnych	1	4,31
punkt konsultacyjno-interwencyjny (Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonemu Przepęstwem)	1	3
usługa konsultacyjno-terapeutyczna (Punkt Konsultacyjny dla osób z problemami alkoholowymi i ich rodzin)	0	3

W badaniu ankietowym poruszono również zagadnienia związane z korzystaniem w ostatnich kilku latach z usług społecznych, jak również oceną jakości tych usług. Respondenci najczęściej korzystali z usług rehabilitacyjnych, punktu pielęgniarstwa, jak



również usług opiekuńczych. Osoby, które skorzystały z ww. usług odpowiadały na kolejne pytanie o poziom satysfakcji z otrzymanych usług. Najwyżej ocenione zostały natomiast usługi opiekuńczo-terapeutyczna (Punkt środowiskowy dla dzieci), usługa integracyjno-aktywizacyjna (PWD Klub Senior + w Gackach), a także wolontariat i usługa teleopieki.

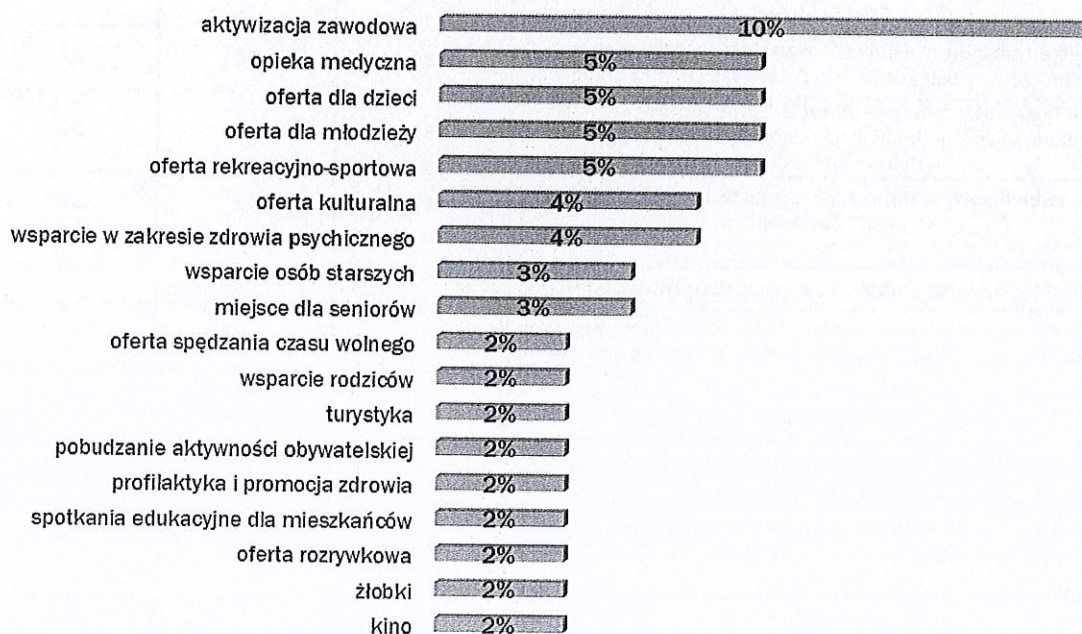
Tabela 32. Zapotrzebowanie na różne usługi społeczne, które dotychczas nie były świadczone w Gminie Pińczów (dane w %)

	ta usługa jest potrzebna dla mieszkańców i chciał(a)bym z niej skorzystać	ta usługa jest potrzebna dla mieszkańców, ale osobiście nie chciał(a)bym z niej skorzystać	ta usługa jest niepotrzebna i nie chciał(a)bym z niej skorzystać
kino, basen dla dzieci (w ramach placówek wsparcia dziennego)	43	43	14
usługa zdrowotna: badania diagnostyczno-profilaktyczne dzieci	40	45	16
pliki rodzinne w okresie letnim (Punkt Środowiskowy dla dzieci)	39	43	18
koła zainteresowań dla dzieci (w ramach placówek wsparcia dziennego)	35	51	14
usługa transportowa dla osób w wieku 60+ oraz osób z niepełnosprawnością (dojazd do Dziennego Domu Pomocy)	34	50	16
warsztaty aktywizacyjno-integracyjne (różne tematy: ekologia, celebrowanie świąt, bank czasu - wolontariat, warsztaty antydyskryminacyjne)	31	40	29
wyjazd Jednodniowy w ramach półkolonii (w ramach placówek wsparcia dziennego)	31	49	20
usługa opiekuńczo-specjalistyczna w Dziennym Domu Pomocy (terapia zajęciowa, fizjoterapia, psycholog, dietetyk, inne usługi)	29	49	22
kolonie i zimowiska w czasie wakacji i ferii (Punkt Środowiskowy dla dzieci, w ramach placówek wsparcia dziennego)	29	52	19
wyjazdy edukacyjno-integracyjne rodziców z dziećmi (Profilaktyczny Punkt Wsparcia Rodziny)	28	48	25
zajęcia Integracji międzypokoleniowej (Punkt środowiskowy dla osób starszych)	27	44	28
profilaktyka uzależnień dzieci, profilaktyka prawidłowych relacji rodziny (Profilaktyczny Punkt Wsparcia Rodziny)	24	53	23
usługa opiekuńczo-specjalistyczna (Placówka Wsparcia Dziennego dla dzieci)	24	58	18
usługa socjoterapeutyczna, terapeutyczna, korekcyjna, kompensacyjna, logopedyczna dla dzieci (w ramach placówek wsparcia dziennego)	23	55	23



Co do zasady, wszystkie usługi wymienione w powyższej tabeli postrzegane są jako potrzebne dla mieszkańców Gminy, choć ankietowani nie zawsze chcieliby skorzystać z nich osobiście. Respondenci najczęściej deklarują chęć skorzystania z kina i basenu dla dzieci, usług zdrowotnych, takich jak badania diagnostyczno-profilaktyczne dzieci, pikników rodzinnych w okresie letnim, kół zainteresowań dla dzieci, a także usług transportowych dla osób w wieku 60+ oraz osób z niepełnosprawnością. Wiele z usług wymienionych w powyższym zestawieniu należy do oferty o charakterze szczegółowym, tj. są one skierowane do wąskich grup odbiorców. Powyższe dane powinny być interpretowane w sposób umiemy - niższa pozycja w rankingu nie oznacza, że dana usługa jest niepotrzebna. Wiele kategorii usług charakteryzuje się wysokim stopniem specjalizacji, ponieważ są skierowane do konkretnych grup odbiorców o precyzyjnie zdefiniowanych potrzebach.

Wykres 33. Brakujące usługi społeczne w Gminie Pińczów (dane w %)



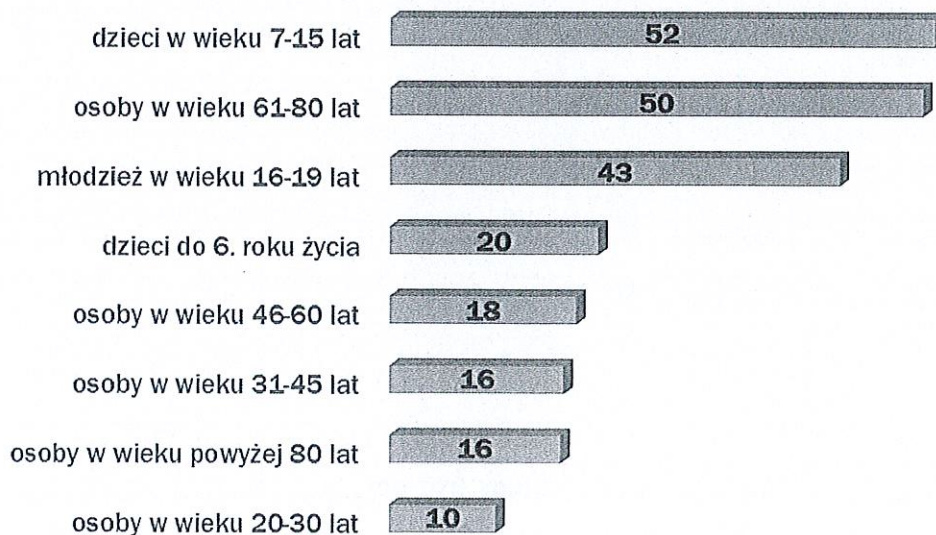
Powyższe informacje zostały zebrane na podstawie odpowiedzi na pytanie otwarte, zatem charakteryzują się silnym rozproszeniem i zróżnicowanym poziomem szczegółowości, co wynika ze specyfiki narzędzia. Respondenci wskazywali jakich - ich



zdaniem - usług społecznych brakuje mieszkańcom Gminy Pińczów. Na etapie pracy z danymi udzielone odpowiedzi zostały zakodowane i przyporządkowane do ogólnych kategorii, które mogą być prezentowane w ujęciu statystycznym. Warto zaznaczyć, że liczna grupa uczestników pomiaru miała trudności z udzieleniem odpowiedzi na tak postawione pytanie (wysoki odsetek braków danych) lub formułowała oczekiwania niezwiązane z obszarem usług społecznych (np. obejmujące zagadnienia budowy „twardej” infrastruktury, jak drogi, chodniki, czy ścieżki rowerowe).

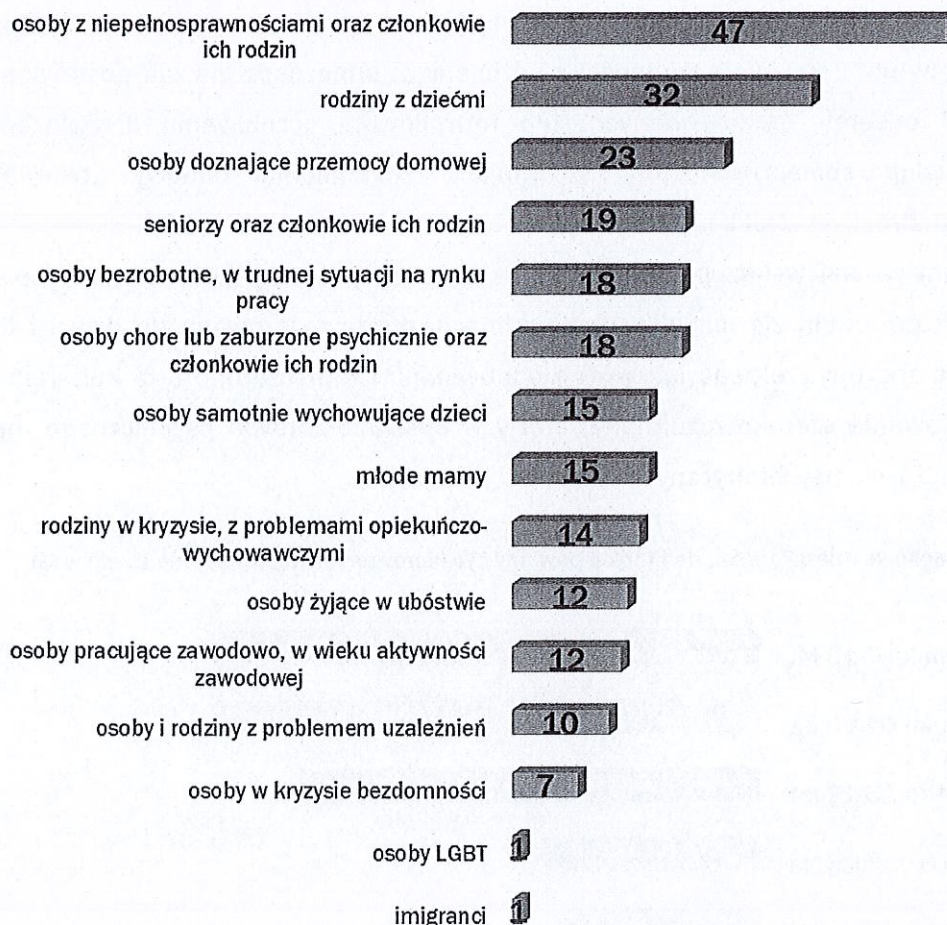
Badani najczęściej wskazują deficyty związane z aktywizacją zawodową. Wysoko w hierarchii potrzeb lokują się usługi ochrony zdrowia, oferta skierowana do dzieci i do młodzieży, oferta sportowo-rekreacyjna wraz z odpowiednim zapleczem, oferta kulturalna, jak również budowanie szeroko rozumianej oferty w obszarze zdrowia psychicznego (np. usług psychologicznych, psychiatrycznych i terapeutycznych).

Wykres 34. Grupy wiekowe mieszkańców, do których powinny być kierowane usługi społeczne (dane w %)





Wykres 35. Grupy kategorialne mieszkańców, do których powinny być kierowane usługi społeczne (dane w %)



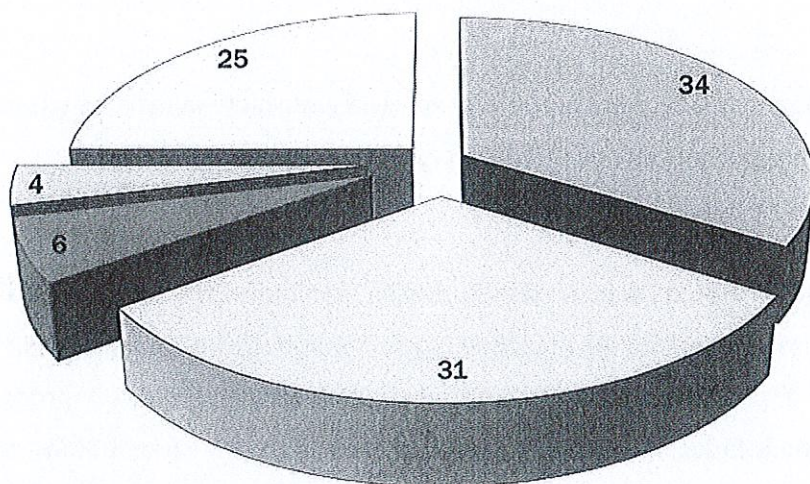
Co do zasady, usługi społeczne powinny być kierowane do społeczności lokalnej, a więc do różnych grup mieszkańców. Respondenci odpowiadali na pytania o preferowane grupy odbiorców, do których w szczególności powinny być adresowane usługi społeczne w Gminie Pińczów. Jeśli chodzi o grupy wieku, najczęściej wymieniano w tym kontekście: dzieci w wieku 7-15 lat, seniorów w wieku 61-80 lat, ponadto liczna grupa badanych widzi potrzebę realizacji usług dla młodzieży w wieku lat 16-19.

W przypadku grup kategorialnych badani najczęściej wymieniali osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, rodziny z dziećmi, osoby doznające przemocy domowej, seniorów i członków ich rodzin, następnie - osoby bezrobotne, w trudnej sytuacji



na rynku pracy, a także osoby chore lub zaburzone psychicznie oraz członków ich rodzin. Warto wspomnieć, że odpowiadając na dwa powyższe pytania respondenci mogli wymienić nie więcej, niż 3 najważniejsze odpowiedzi (w każdym pytaniu osobno).

Wykres 35. Gotowość do ponoszenia opłat za usługi społeczne (dane w %)



- ☐ Korzystał(a)bym tylko z bezpłatnych usług
- ☐ Zapłacił(a)bym za niektóre usługi kwotę do 50 zł za godzinę, jeśli ta opłata byłaby konieczna
- ☐ Zapłacił(a)bym za niektóre usługi kwotę do 100 zł za godzinę, jeśli ta opłata byłaby konieczna
- ☐ W przyszłości nie zamierzam korzystać z usług społecznych
- ☐ nie wiem, trudno powiedzieć

Respondentom zaprezentowano 4 stwierdzenia odnośnie chęci korzystania z odpłatnych lub bezpłatnych usług społecznych, przy założeniu, że opłaty za niektóre usługi byłyby obligatoryjne. Chęć skorzystania z usług społecznych deklaruje 71 proc. ankietowanych. Ponad 1/3 uczestników lub uczestniczek pomiaru oczekuje dostępu do bezpłatnych usług społecznych. 37 proc. deklaruje chęć skorzystania z odpłatnych usług społecznych, jeśli byłoby to konieczne, natomiast 31 proc. - za niewielką opłatą. Wspomniany wynik jest niższy od rezultatów pomiarów przeprowadzonych w innych gminach o zbliżonych parametrach, gdzie odnotowano nieco przyzwolenie na korzystanie z częściowo odpłatnej oferty.



5. Analiza wyników badania jakościowego - wywiady grupowe

Niniejszy rozdział zawiera omówienie wyników badania jakościowego z przedstawicielami wybranych grup interesariuszy. Ich opinie zostały pozyskane na podstawie 3 Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (FGI) z udziałem następujących grup badanych:

- sołtysi, radni, pedagodzy, pracownicy ochrony zdrowia i innych lokalnych instytucji,
- seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie,
- przedstawiciele rodzin z dziećmi i młodzieży.

Rozdział prezentuje wyniki badań jakościowych dotyczących diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych w Gminie Pińczów. Wybór podejścia jakościowego nie był przypadkowy - wynikał z przekonania, że zrozumienie społecznych zjawisk i procesów wymaga dotarcia do doświadczeń, znaczeń i perspektyw samych uczestników życia lokalnego. Badania jakościowe nie operują na danych liczbowych - ich celem jest uchwycenie sensów, emocji, relacji i kontekstów, które kształtują codzienność mieszkańców oraz ich relacje z instytucjami wsparcia.

Badanie miało na celu zidentyfikowanie kluczowych wyzwań i potrzeb różnych grup mieszkańców w kontekście istniejącej oferty usług społecznych i medycznych. Analiza opiera się na wypowiedziach respondentów oraz danych zawartych w załączonych materiałach źródłowych. Badanie to stanowi podstawę do dalszych działań mających na celu rozwój i integrację usług społecznych, w szczególności w ramach koncepcji Centrum Usług Społecznych (CUS), postrzeganej jako szansa na przezwycięzenie obecnych barier i stworzenie bardziej kompleksowego, uniwersalnego i odpowiadającego na realne potrzeby systemu wsparcia. W tym duchu przeprowadzono siedem wywiadów grupowych, zorganizowanych w formule tzw. samobieżnych dyskusji grupowych, w których uczestnicy mieli znaczną autonomię w kierowaniu rozmową. Taka metoda pozwala wydobyć autentyczny język i strukturę znaczeń, jakimi posługują się mieszkańcy, a jednocześnie ujawnia mechanizmy wspólnotowego definiowania problemów i potrzeb. W odróżnieniu od klasycznych fokusów moderowanych przez badacza, samobieżne dyskusje grupowe



opierają się na dialogiczności, współobecności i samoorganizacji rozmowy, co czyni z nich nie tylko narzędzie badawcze, lecz także mikrosymulację życia społecznego - przestrzeń, w której ludzie wspólnie interpretują rzeczywistość.

Zebrane wypowiedzi pozwoliły na identyfikację kluczowych wyzwań, deficytów i potencjałów w systemie lokalnych usług społecznych, obejmujących m.in. wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie zdrowia psychicznego, rodzin z dziećmi, seniorów oraz młodzieży. Badania objęły też liderów organizacji pozarządowych oraz kadre ośrodka pomocy społecznej. Analiza materiału została przeprowadzona z uwzględnieniem kontekstu społecznego, instytucjonalnego i kulturowego gminy, a także odniesień do ogólnopolskich tendencji w zakresie transformacji polityki społecznej i rozwoju Centrum Usług Społecznych (CUS). Badanie to nie jest więc jedynie diagnozą potrzeb - stanowi także społeczny akt poznawczy, w którym mieszkańcy, instytucje i badacze współtworzą wiedzę o lokalnej rzeczywistości. W tym sensie raport jest zapisem procesu uczenia się wspólnoty o samej sobie - procesu, który może stać się fundamentem rozwoju bardziej zintegrowanych i wrażliwych usług społecznych, zdolnych odpowiadać na rzeczywiste potrzeby ludzi, a nie tylko na instytucjonalne procedury.

Mocne strony życia w Gminie Pińczów:

Mocne strony życia w Gminie Pińczów były przez uczestników FGI opisywane przede wszystkim przez pryzmat jakości codziennego funkcjonowania, walorów środowiskowych, niewielkiej skali miejscowości oraz istniejących więzi społecznych. Co istotne, wypowiedzi badanych nie tworzą obrazu jednoznacznie pozytywnego. Atuty Gminy były często wskazywane z zastrzeżeniem, że nie są w pełni wykorzystane lub że w określonych sytuacjach mogą przekształcać się w ograniczenia. Oznacza to, że mocne strony Gminy należy traktować nie tylko jako obecne źródła satysfakcji mieszkańców, lecz także jako potencjały rozwojowe, które mogą zostać uruchomione m.in. poprzez odpowiednie zaprojektowanie systemu usług społecznych.

Najbardziej wyrazistym i powtarzalnym wątkiem była pozytywna ocena spokoju, ciszy oraz przyrodniczo-krajobrazowych atutów Gminy. Respondenci zwracali uwagę, że życie w Pińczowie i okolicznych miejscowościach daje możliwość codziennego kontaktu



z przestrzenią mniej zurbanizowaną, mniej obciążoną przemysłem i ruchem typowym dla większych ośrodków miejskich. W tym sensie Gmina była opisywana jako miejsce sprzyjające spacerom, rekreacji, odpoczynkowi i poczuciu wytchnienia. Szczególnie mieszkańcy obszarów wiejskich wskazywali, że niedzielne spacery, spokojne otoczenie oraz brak intensywnego przemysłu są ważnym elementem jakości życia. W podobnym tonie wypowiadali się seniorzy, dla których świeże powietrze, możliwość spacerowania i relaksacyjny charakter otoczenia stanowią istotny zasób codzienności.

Drugim istotnym wymiarem pozytywnej oceny Gminy są walory turystyczno-rekreacyjne. W wypowiedziach respondentów pojawiały się odniesienia do rzeki, zalewu, wzgórz, terenów spacerowych, możliwości aktywności rowerowej czy kajakowej. Badani dostrzegali, że Gmina i jej otoczenie posiadają potencjał, który może przyciągać zarówno mieszkańców, jak i osoby z zewnątrz. Jednocześnie ten wątek był od razu łączony z refleksją o niewystarczającym wykorzystaniu zasobów turystycznych i rekreacyjnych. Z punktu widzenia diagnozy usług społecznych ważne jest jednak to, że mieszkańcy nie postrzegają przestrzeni lokalnej jako pozbawionej walorów. Przeciwnie - widzą w niej realny potencjał, który może być podstawą działań z zakresu rekreacji, profilaktyki zdrowotnej, aktywizacji seniorów, integracji międzypokoleniowej oraz organizacji czasu wolnego rodzin z dziećmi.

Kolejną mocną stroną jest kameralność Gminy. W różnych grupach respondentów pojawiało się przekonanie, że niewielka skala miejscowości oznacza bliskość, krótkie dystanse i łatwość codziennego poruszania się w obrębie miasta. Przedstawiciele rodzin z dziećmi, mimo że w wielu innych aspektach oceniali lokalną ofertę krytycznie, wskazywali, że „wszędzie jest blisko” i że miasto ma charakter „15-minutowy”. Ta cecha ma duże znaczenie praktyczne: bliskość przestrzenna może ułatwiać dostęp do usług, budować poczucie bezpieczeństwa oraz sprzyjać korzystaniu z lokalnych instytucji, o ile oferta jest faktycznie dostępna, dobrze skoordynowana i dopasowana do potrzeb mieszkańców.

Ważnym zasobem Gminy są również relacje społeczne. Badani wskazywali, że mieszkańcy się znają, a w środowisku lokalnym funkcjonują organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Wypowiedzi seniorów i lokalnych liderów pokazują, że istnieje środowisko osób zaangażowanych, gotowych uczestniczyć w działaniach społecznych,



spotykać się, organizować i współpracować. Również przedstawiciele lokalnych instytucji zwracali uwagę na znaczenie relacji i nieformalnych kontaktów, które ułatwiają konsultowanie problemów oraz szybsze poszukiwanie rozwiązań. Jest to szczególnie istotne w kontekście rozwoju usług społecznych, ponieważ skuteczny lokalny system wsparcia nie może opierać się wyłącznie na jednej instytucji. Wymaga zbudowania sieci współpracy, rozpoznawalnych liderów, wzajemnego zaufania oraz przepływu informacji.

Trzeba jednak podkreślić ambiwalentny charakter części wskazywanych atutów. Cisza i spokój, kameralność oraz wzajemna znajomość mieszkańców były traktowane jako mocne strony, ale niekiedy również jako źródło ograniczeń: stagnacji, niskiej anonimowości lub zbyt małej liczby bodźców rozwojowych, zwłaszcza dla młodszych mieszkańców. Oznacza to, że te same cechy Gminy mogą być różnie oceniane przez poszczególne grupy. Dla seniorów spokój i przewidywalność są wartością, natomiast dla rodzin z dziećmi mogą być niewystarczające, jeśli nie towarzyszy im atrakcyjna oferta edukacyjna, kulturalna, sportowa i integracyjna.

Podsumowując, mocne strony życia w Gminie Pińczów koncentrują się wokół czterech głównych zasobów: jakości środowiska naturalnego, spokojnego rytmu życia, kameralnej skali Miasta i Gminy oraz istniejącego kapitału społecznego. Są to zasoby ważne, ale w dużej mierze wymagające dalszego uruchomienia poprzez dobrze zaprojektowane usługi społeczne. Z perspektywy planowanego rozwoju lokalnego systemu usług kluczowe jest to, aby nie traktować ich wyłącznie jako „miłych” cech miejsca, lecz jako realne fundamenty działań: rekreacyjnych, aktywizacyjnych, profilaktycznych, integracyjnych i środowiskowych.

Wybrane cytaty:

„Zwłaszcza na tych naszych terenach wiejskich. Nie ma co się oszukiwać, raczej nie mamy jakiegoś dużego przemysłu i tak dalej, więc niedzielne spacer, czy to nawet kluczowe, czy po wsiach to jest luksus?”

„Nie tylko sam Pińczów, ale i okolice. To jest tak zwane Ponidzie, więc tu jest mnóstwo rzeczy, które można zwiedzać, czy rowerowo, czy spacerowo. Tylko jest problem z bazą lokalową.”



„Jest dużo organizacji społecznych.”

„Tak, to też prawda. 15 minutowe miasto.”

Słabe strony życia w Gminie Pińczów:

Słabe strony życia w Gminie Pińczów były przez uczestników FGI opisywane w sposób wielowymiarowy. Nie dotyczyły jedynie pojedynczych braków infrastrukturalnych czy usługowych, lecz układały się w szerszy obraz lokalnej wspólnoty, która doświadcza skutków wyludniania i starzenia się populacji, ograniczonego rynku pracy, niewystarczającej oferty dla dzieci i młodzieży, barier transportowych oraz trudności w dostępie do wybranych usług zdrowotnych i opiekuńczych. Wypowiedzi respondentów wskazują, że niezadowolenie mieszkańców koncentruje się przede wszystkim wokół tych obszarów, które bezpośrednio wpływają na codzienną sprawczość: możliwość przemieszczania się, korzystania z usług, organizowania czasu wolnego, leczenia, rehabilitacji oraz planowania przyszłości w Gminie.

Najsilniej wybrzmiewającym wątkiem była diagnoza stopniowego „kurczenia się” lokalnej wspólnoty. Respondenci z różnych grup zwracali uwagę na odpływ młodych ludzi, brak atrakcyjnych miejsc pracy oraz niewystarczające warunki do tego, aby osoby wchodzące w dorosłość wiązały swoją przyszłość z gminą. W tym sensie słabą stroną życia w Gminie Pińczów nie jest wyłącznie brak pojedynczych udogodnień, lecz poczucie ograniczonej perspektywy rozwojowej. W wypowiedziach pojawiał się kontrast między przeszłością, kojarzoną z większą aktywnością gospodarczą i społeczną, a teraźniejszością, opisywaną jako mniej dynamiczna, bardziej senioralna i pozbawiona impulsów przyciągających młodsze pokolenia. Ten wątek był obecny zarówno w rozmowie z lokalnymi liderami, jak i w wypowiedziach seniorów oraz rodzin z dziećmi.

Drugim ważnym obszarem niezadowolenia jest ograniczona oferta dla dzieci, młodzieży i rodzin. Rodzice wskazywali na brak atrakcyjnych, dostępnych i bezpłatnych lub niskokosztowych form spędzania czasu wolnego, zwłaszcza dla starszych dzieci i nastolatków. W materiale pojawia się obraz miejscowości, w której młodsze dzieci mogą jeszcze znaleźć pewne formy aktywności, natomiast młodzież szybko napotyka deficyt miejsc spotkań, zajęć, klubów, przestrzeni rekreacyjnych i sportowych. Krytycznie oceniano



również stan części placów zabaw, ograniczoną dostępność świetlicową oraz fakt, że wiele zajęć dodatkowych wiąże się z kosztami, które dla części rodzin są realną barierą. Oznacza to, że problem nie sprowadza się wyłącznie do braku infrastruktury, ale również do ekonomicznej dostępności oferty.

Bardzo istotną słabą stroną jest także transport. Wypowiedzi respondentów pokazują, że komunikacja publiczna jest oceniana ambiwalentnie: nie jest całkowicie nieobecna, ale jej zakres, częstotliwość i godziny kursowania nie odpowiadają potrzebom różnych grup mieszkańców. Dla rodzin z dziećmi problemem jest dojazd na zajęcia, do lekarza czy do miejsc aktywności poza godzinami szkolnymi. Dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami szczególnie ważny jest natomiast brak transportu specjalistycznego, który umożliwiałby dotarcie do lekarza, urzędu czy innych usług w sytuacji ograniczonej mobilności. Transport jawi się więc jako bariera przekrojowa: ogranicza korzystanie z oferty społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej i kulturalnej.

Kolejnym obszarem niezadowolenia jest dostęp do ochrony zdrowia, specjalistów i rehabilitacji. Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, opiekunowie oraz rodzice dzieci ze szczególnymi potrzebami wskazywali na konieczność korzystania z usług odpłatnych, długie oczekiwanie na rehabilitację oraz ograniczony dostęp do specjalistycznego wsparcia. W przypadku dzieci i rodzin problem ten ma dodatkowy wymiar: brak dostępnych lokalnie usług diagnostycznych, terapeutycznych czy konsultacyjnych zwiększa obciążenie rodziców i pogłębia nierówności między rodzinami, które mogą finansować prywatne wsparcie, a tymi, które takiej możliwości nie mają.

W materiale pojawiły się również krytyczne oceny przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej. Respondenci mówili o złym stanie dróg, braku chodników, śmieciach w rowach, zaniedbanych lub niewystarczająco dostępnych miejscach rekreacji oraz niewykorzystanym potencjale atrakcyjnych przestrzeni lokalnych. Ten wątek jest ważny, ponieważ pokazuje, że jakość życia mieszkańców zależy nie tylko od formalnych usług społecznych, ale także od codziennego doświadczenia miejsca: estetyki, bezpieczeństwa, wygody przemieszczania się i poczucia, że przestrzeń wspólna jest zadbana.



Mankamenty życia w Gminie Pińczów tworzą układ wzajemnie powiązanych problemów. Odływ młodych ludzi, ograniczony rynek pracy, niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży, bariery transportowe oraz deficyty w dostępie do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych wzmacniają się nawzajem. Z perspektywy rozwoju usług społecznych szczególnego znaczenia nabiera więc nie tylko poszerzanie katalogu usług, ale ich realna dostępność: przestrzenna, finansowa, organizacyjna i informacyjna. Kluczowe wydaje się projektowanie rozwiązań, które będą odpowiadały na potrzeby grup mniej mobilnych, rodzin o ograniczonych zasobach oraz młodych mieszkańców, dla których obecna oferta lokalna jest niewystarczająca.

Wybrane cytaty:

„A teraz jak wrócę, to jest po prostu wymarłe miasto.”

„Miejsc pracy nie ma, dlatego się wyludniają.”

„A nawet gdyby, to co w takich godzinach? Czy tam boks, czy cokolwiek, że ja nie dojadę, bo nie mam samochodu? Zimą na piechotę, bo nie ma komunikacji.”

„Seniorzy niepełnosprawni mają bardzo trudny dostęp do wszystkiego.”

Lokalna oferta usług społecznych:

Aktualna oferta usług społecznych w Gminie Pińczów jest przez uczestników FGI oceniana jako fragmentaryczna, nierównomiernie dostępna i niedostosowana do pełnego spektrum potrzeb różnych grup mieszkańców. W materiale wyraźnie widać, że pewne formy wsparcia już funkcjonują: usługi opiekuńcze, podstawowa opieka zdrowotna, aktywność organizacji i grup senioralnych, wybrane zajęcia dla dzieci, elementy oferty kulturalnej, sportowej i środowiskowej. Jednocześnie badani wskazują, że dostęp do tych usług jest ograniczony przez zbyt małą skalę, odpłatność, bariery transportowe, brak odpowiednich lokali, niewystarczającą liczbę miejsc oraz niedobór usług specjalistycznych.

W wypowiedziach uczestników FGI aktualna oferta usług społecznych jawi się jako układ rozproszonych zasobów, które częściowo odpowiadają na potrzeby mieszkańców, ale nie tworzą jeszcze spójnego, zintegrowanego systemu wsparcia. Szczególnie widoczne jest to w odniesieniu do seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi oraz



młodzieży. Badani nie negują istnienia lokalnych instytucji i usług, ale podkreślają, że ich obecność nie jest równoznaczna z realną dostępnością dla wszystkich mieszkańców.

W obszarze zdrowia i opieki respondenci wskazywali na funkcjonowanie lokalnej podstawowej opieki zdrowotnej oraz obecność usług realizowanych w środowisku domowym, w tym przez personel odwiedzający osoby starsze i chore w miejscu zamieszkania. Z materiału wynika również, że w gminie dostępne są usługi opiekuńcze, z których korzystają osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Jednocześnie ten obszar jest silnie obciążony problemami dostępności. Seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami mają trudności z dojazdem do placówek, a rodziny z dziećmi wskazują na ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, terapii i diagnostyki. W efekcie część potrzeb zdrowotnych i terapeutycznych jest zaspokajana odpłatnie albo poza gminą, co wzmacnia nierówności między rodzinami posiadającymi większe i mniejsze zasoby finansowe.

Drugim ważnym obszarem jest oferta środowiskowa i aktywizacyjna. W wypowiedziach seniorów pojawia się informacja o dużej liczbie organizacji, grup i form aktywności społecznej. To niewątpliwie potencjał gminy, ponieważ pokazuje istnienie kapitału społecznego, liderów i mieszkańców gotowych do uczestnictwa w działaniach zbiorowych. Problemem nie jest jednak wyłącznie liczba inicjatyw, ale warunki ich funkcjonowania. Badani seniorzy wielokrotnie wracali do braku stałego, dostępnego lokalu - miejsca, w którym można byłoby spotkać się spontanicznie, odpocząć, poczekać na transport, wypić kawę, porozmawiać i korzystać z oferty w sposób mniej sformalizowany. W tym sensie brakuje nie tylko pojedynczej usługi, lecz także przestrzeni społecznej, która pełniłaby funkcję integracyjną, informacyjną i opiekuńczą.

W odniesieniu do rodzin z dziećmi i młodzieży ocena oferty jest bardziej krytyczna. Uczestnicy wskazywali, że istnieją pewne formy zajęć, placówki wsparcia czy infrastruktura sportowo-rekreacyjna, ale ich dostępność jest niewystarczająca. Szczególnie silnie wybrzmiał problem starszych dzieci i nastolatków, dla których brakuje atrakcyjnych, dostępnych i niekomercyjnych miejsc spędzania czasu. Rodzice mówili o ograniczonej liczbie miejsc w istniejących formach wsparcia, zaniedbanych lub niewystarczająco funkcjonalnych placach zabaw, odpłatności zajęć sportowych i terapeutycznych oraz braku



przestrzeni klubowej dla młodzieży. Ważnym wątkiem jest też brak usług wspierających rodziców dzieci z zaburzeniami rozwojowymi lub niepełnosprawnościami: poradnictwa, grup wsparcia, szkoleń rodzicielskich, terapii i zajęć specjalistycznych finansowanych ze środków publicznych lub dostępnych bez barier ekonomicznych.

Ważnym ograniczeniem dostępu do usług społecznych jest dostępność transportu. Respondenci wskazywali, że komunikacja istnieje, ale nie odpowiada w pełni potrzebom mieszkańców: kursy są zbyt rzadkie, godziny niedostosowane, problematyczne są weekendy, wakacje i dojazdy z mniejszych miejscowości. Osobnym deficytem jest brak transportu specjalistycznego dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i pacjentów wymagających dowozu do lekarza, urzędu lub na rehabilitację. Oznacza to, że nawet istniejące usługi mogą pozostawać praktycznie niedostępne dla osób o ograniczonej mobilności.

Oferta usług społecznych w Gminie Pińczów jest oceniana jako obecna, ale niewystarczająca wobec zróżnicowanych potrzeb mieszkańców. Najważniejsze deficyty dotyczą usług specjalistycznych, wsparcia dla dzieci i młodzieży, dostępnej terapii i rehabilitacji, transportu, stałych miejsc spotkań oraz środowiskowych form wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Kluczowym wyzwaniem nie jest wyłącznie „dodanie” nowych usług, lecz ich lepsza koordynacja, zwiększenie dostępności oraz powiązanie oferty z realnymi ograniczeniami mieszkańców: finansowymi, transportowymi, zdrowotnymi i opiekuńczymi.

Wybrane cytaty:

„Żeby tam były jakieś pomieszczenia dla takich, dla wszystkich, dla seniorów, dla młodych, żeby to było otwarte przez cały dzień, nawet wieczorem, do którejś tam godziny.”

„Transport jako transport jest, ale nie ma transportu specjalistycznego.”

„A wszystko jest płacone, więc nikogo nie stać na przykład na wizytę 120 zł, żeby jeden dzień dziecko poszło i na przykład się dziecku to nie spodoba, bo mu się takie zajęcia nie podobają.”

„Dla dzieci i młodzieży brak jakiegokolwiek oferty.”



Ocena oferty usług dla seniorów:

Oferta usług społecznych dla seniorów w Gminie Pińczów jest oceniana przez badanych w sposób ambiwalentny. Z jednej strony respondenci dostrzegają istniejące zasoby: aktywność organizacji senioralnych, obecność usług opiekuńczych, funkcjonowanie podstawowego wsparcia zdrowotnego i pewną ofertę wydarzeń społeczno-kulturalnych. Z drugiej strony niemal wszystkie te elementy są opisywane jako niewystarczające wobec skali starzenia się lokalnej społeczności, potrzeb osób samotnych, mniej mobilnych, przewlekłe chorych lub zależnych od wsparcia innych osób. Kluczowy problem nie polega więc na całkowitym braku oferty, lecz na jej ograniczonej dostępności, niewystarczającej skali i zbyt słabym dopasowaniu do seniorów o różnych poziomach samodzielności.

W wypowiedziach badanych wyraźnie zarysowuje się podział na seniorów aktywnych, uczestniczących w życiu społecznym, oraz seniorów mniej widocznych: samotnych, schorowanych, mieszkających poza centrum, zależnych od transportu lub opieki. Pierwsza grupa relatywnie łatwiej korzysta z istniejących zasobów - organizacji, klubów, spotkań, wydarzeń i sieci znajomości. Respondenci podkreślali, że w gminie funkcjonuje dużo organizacji i form aktywności, a część seniorów działa w kilku środowiskach jednocześnie. Jest to istotny potencjał lokalnej polityki senioralnej, ponieważ pokazuje, że istnieje kapitał społeczny, gotowość do samoorganizacji i środowisko osób, które mogą współtworzyć usługi społeczne.

Jednocześnie ten potencjał napotyka bardzo konkretną barierę infrastrukturalną: brak stałego, dostępnego lokalu dla seniorów. Wątek ten powracał wielokrotnie i miał charakter nie tylko organizacyjny, ale również symboliczny. Seniorzy nie oczekują wyłącznie sali na cykliczne zebrania, lecz miejsca codziennego, otwartego, dostępnego także spontanicznie: do rozmowy, odpoczynku, wypicia kawy, przeczekań między zakupami a odjazdem autobusu. Brak takiego miejsca ogranicza integrację, utrudnia rozwój działań środowiskowych i osłabia możliwość włączania osób mniej aktywnych.



Obecnie dostępne lub częściowo dostępne usługi i formy wsparcia dla seniorów:

- usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, w tym wsparcie opiekunek dla osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu,
- podstawowa opieka zdrowotna oraz środowiskowe formy wsparcia medycznego, w tym wizyty personelu medycznego w miejscu zamieszkania pacjentów,
- aktywność organizacji i grup senioralnych, kluby, spotkania, działania społeczne i samopomocowe,
- wybrane wydarzenia kulturalne, społeczne i integracyjne, z których seniorzy mogą korzystać,
- komunikacja publiczna lub lokalny transport zbiorowy, choć oceniany jako niewystarczająco dopasowany do potrzeb seniorów,
- ograniczona przestrzeń środowiskowa dla osób starszych, przy czym jej skala została oceniona jako zbyt mała.

Usługi, których brakuje lub których jest zbyt mało:

- stałe, większe i dostępne miejsca spotkań dla seniorów, otwarte przez większą część dnia,
- placówka dziennego pobytu dla osób starszych, także tych mniej samodzielnych,
- transport specjalistyczny lub usługa dowozu „od drzwi do drzwi” do lekarza, urzędu, na rehabilitację czy wydarzenia,
- lepiej skoordynowana komunikacja, szczególnie wieczorem, zimą i dla mieszkańców oddalonych od centrum,
- szybszy dostęp do rehabilitacji,
- lepszy dostęp do lekarzy specjalistów,
- usługi środowiskowe docierające do seniorów zamkniętych w domach, samotnych, niepełnosprawnych lub niewłączonych w aktywne środowiska senioralne,
- wsparcie dzienne dla rodzin opiekujących się osobami starszymi zależnymi, umożliwiające czasowe pozostawienie seniora pod opieką.



Oferta senioralna w Gminie Pińczów posiada ważne podstawy, zwłaszcza w obszarze aktywności społecznej i usług opiekuńczych. Nie tworzy jednak jeszcze kompletnego systemu odpowiadającego na potrzeby różnych kategorii seniorów. Największym wyzwaniem jest przesunięcie punktu ciężkości od oferty dla osób już aktywnych do usług bardziej środowiskowych, dostępnych, transportowo zabezpieczonych i skierowanych również do seniorów mniej samodzielnych.

Wybrane cytaty:

„Seniorzy mają jedną bolączkę, bo nie mają stałego lokum.”

„Transport jako transport jest, ale nie ma transportu specjalistycznego.”

„Czeka się pół roku od lekarza, skierowanie.”

Ocena oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami:

Aktualna oferta usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Pińczów jest w wypowiedziach badanych oceniana jako wyraźnie niewystarczająca, szczególnie jeśli rozumieć ją nie tylko jako formalne istnienie pojedynczych świadczeń, lecz jako realny, dostępny i skoordynowany system wsparcia. W materiale widoczna jest różnica między usługami ogólnymi, z których osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać na podobnych zasadach jak inni mieszkańcy, a usługami rzeczywiście dostosowanymi do ich specyficznych potrzeb. To właśnie tego drugiego rodzaju wsparcia - transportowego, rehabilitacyjnego, opiekuńczego, terapeutycznego i wytchnieniowego - badanym najbardziej brakuje.

W wypowiedziach badanych osoby z niepełnosprawnościami są przedstawiane jako grupa szczególnie narażona na kumulację barier. Niepełnosprawność nie oznacza tu wyłącznie ograniczenia zdrowotnego, lecz staje się czynnikiem ograniczającym mobilność, dostęp do usług, możliwość załatwiania spraw urzędowych, korzystania z rehabilitacji, leczenia specjalistycznego czy życia społecznego. Respondenci podkreślali, że szczególnie trudna jest sytuacja osób mniej samodzielnych, starszych osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin opiekujących się osobami zależnymi. W tej perspektywie najważniejszym problemem nie jest brak jednej konkretnej instytucji, ale brak systemu usług



środowiskowych, które odciążałyby rodzinę i umożliwiały osobie z niepełnosprawnością funkcjonowanie jak najbliżej miejsca zamieszkania.

Dostępne lub częściowo dostępne usługi/formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami:

- usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, wskazywane w materiale jako wsparcie realizowane przez opiekunki,
- możliwość korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej, choć nie była ona oceniana jako wystarczająca w zakresie potrzeb specjalistycznych,
- możliwość uzyskania dofinansowania do wyjazdowych form rehabilitacyjnych lub sanatoryjnych, przy czym badani wskazywali na warunkowość i ograniczony zakres tego wsparcia,
- ogólna komunikacja lokalna, która nie odpowiada na potrzeby osób o ograniczonej mobilności,
- wybrane formy wsparcia dla dzieci i rodzin, ale według rodziców mają one charakter zbyt mało dostępny, często odpłatny lub wymagający wyjazdu poza gminę.

Usługi, których brakuje lub których jest zbyt mało:

- transport specjalistyczny dla osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza dowóz do lekarza, urzędu, na rehabilitację i inne niezbędne usługi,
- dzienne formy pobytu dla osób zależnych, w których osoba z niepełnosprawnością mogłaby przebywać przez kilka godzin pod opieką,
- usługi wytchnieniowe dla rodzin i opiekunów, umożliwiające czasowe odciążenie od stałej opieki,
- lokalnie dostępna rehabilitacja i fizjoterapia, także w powiązaniu z dzienną opieką,
- większy dostęp do lekarzy specjalistów, terapii i diagnostyki, szczególnie w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami lub zaburzeniami rozwojowymi,
- bezpłatne lub publicznie finansowane zajęcia terapeutyczne, rozwojowe i wspierające dla dzieci,



- szkolenia, grupy wsparcia i poradnictwo dla rodziców dzieci z zaburzeniami i niepełnosprawnościami,
- oferta czasu wolnego i integracji społecznej dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Najsilniej akcentowanym deficytem jest brak transportu specjalistycznego. Respondenci odróżniają zwykły transport zbiorowy od usługi dowozu osoby z ograniczoną mobilnością do lekarza, urzędu, rehabilitanta czy innego miejsca świadczenia usług. W tym sensie transport nie jest jedynie kwestią komunikacyjną, ale warunkiem korzystania usług publicznych (w tym społecznych). Bez takiego rozwiązania część mieszkańców pozostaje faktycznie zależna od rodziny, sąsiadów albo własnych, często ograniczonych możliwości organizacyjnych.

Oferta dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Pińczów ma charakter ograniczony i w znacznym stopniu niesystemowy. Największe braki dotyczą usług środowiskowych: specjalistycznego transportu, dziennego pobytu, rehabilitacji, wsparcia rodzin i opiekunów oraz dostępnych lokalnie usług terapeutycznych dla dzieci. Z perspektywy rozwoju usług społecznych kluczowe znaczenie ma przesunięcie akcentu z doraźnego wsparcia na rozwiązania stałe, dostępne, bliskie mieszkańcom i realnie odciążające rodziny.

Wybrane cytaty:

„Nie ma transportu specjalistycznego.”

„Każdy pracujący oddałby tego rodzica na te parę godzin, nawet nie jak idzie do pracy, tylko musi jechać coś załatwić, cokolwiek, nie ma gdzie. A to jest miejsce, gdzie by rzeczywiście zostawił, byłaby jakaś opiekunka, byłaby jakaś rehabilitantka.”

„A wszystko jest płatne, więc nikogo nie stać.”

Ocena oferty usług dla rodzin z dziećmi:

Oferta usług społecznych dla rodzin z dziećmi w Gminie Pińczów jest przez badanych oceniana raczej krytycznie. W materiale pojawia się wyraźne rozróżnienie między ofertą dla



najmłodszych dzieci, którą część rodziców uznaje za częściowo dostępną, a ofertą dla starszych dzieci i młodzieży, ocenianą jako zdecydowanie niewystarczająca. Problemem nie jest wyłącznie brak pojedynczych zajęć, lecz ograniczona dostępność usług: finansowa, lokalowa, transportowa i organizacyjna. Rodziny wskazują, że istniejące formy wsparcia nie odpowiadają na potrzeby dzieci w różnym wieku, rodzin o niższych dochodach, rodziców samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami lub zaburzeniami rozwojowymi.

Wypowiedzi rodziców pokazują, że aktualna oferta dla rodzin z dziećmi ma charakter selektywny i nierównomierny. Dla młodszych dzieci można znaleźć pewne zajęcia, natomiast wraz z wiekiem dziecka lokalny system wsparcia i organizacji czasu wolnego wyraźnie się zawęża. Szczególnie problematyczna jest sytuacja nastolatków, którzy - według badanych - nie mają atrakcyjnych miejsc spotkań, klubów, otwartych przestrzeni rekreacyjnych ani nieodpłatnych form aktywności, które mogłyby konkurować z aktywnością w świecie cyfrowym. Rodzice opisują więc deficyt nie tylko usług opiekuńczych, ale także usług integracyjnych, profilaktycznych i rozwojowych.

Dostępne lub częściowo dostępne usługi/formy wsparcia dla rodzin z dziećmi:

- pojedyncze zajęcia dla młodszych dzieci, oceniane przez część rodziców jako możliwe do znalezienia,
- wybrane zajęcia sportowe, w tym piłka nożna, a także inne aktywności sportowe, jednak często odpłatne lub niedostępne ze względu na godziny i dojazd,
- basen, choć jego dostępność dla rodziców, zwłaszcza opiekujących się dziećmi, jest ograniczona organizacyjnie,
- jedna świetlica/placówka środowiskowa dla dzieci, oceniana pozytywnie co do jakości pracy, ale zdecydowanie zbyt mała pod względem liczby miejsc,
- świetlica szkolna, choć jej dostępność jest powiązana z sytuacją zawodową rodzica i nie zawsze wspiera osoby poszukujące pracy,
- place zabaw i przestrzenie rekreacyjne, ale ich stan, dostępność i funkcjonalność są oceniane negatywnie,



- odpłatne zajęcia terapeutyczne i konsultacje specjalistyczne, które z perspektywy badanych nie stanowią realnie powszechnej usługi społecznej.

Usługi, których brakuje lub których jest zbyt mało:

- większa liczba miejsc w świetlicach i placówkach wsparcia dziennego,
- otwarte miejsce spotkań dla starszych dzieci i młodzieży, np. klub z prostą infrastrukturą rekreacyjną,
- bezpłatne lub niskokosztowe zajęcia sportowe, edukacyjne, rozwojowe i kulturalne,
- zajęcia dostępne godzinowo i transportowo dla dzieci z rodzin niezmotywowanych,
- remont i wyposażenie placów zabaw, w tym przestrzenie bardziej dostosowane sensorycznie,
- lokalnie dostępna diagnostyka, terapia i specjalistyczne wsparcie dla dzieci,
- szkolenia, poradnictwo i grupy wsparcia dla rodziców, szczególnie rodziców dzieci z zaburzeniami,
- usługi opiekuńcze wspierające samotnych rodziców oraz rodziców chcących podjąć pracę,
- lepsze powiązanie oferty dla dzieci z transportem publicznym.

Najsilniej artykułowane deficyty dotyczą dostępnych, tanich lub bezpłatnych zajęć dla dzieci i młodzieży. Rodzice podkreślają, że odpłatność usług ogranicza uczestnictwo dzieci, nawet wtedy, gdy mają one zainteresowania i potencjał. Ten problem szczególnie dotyczy rodzin o niższych dochodach oraz rodzin, które muszą jednocześnie ponosić koszty terapii, diagnostyki czy leczenia specjalistycznego. W efekcie oferta formalnie istniejąca nie zawsze jest ofertą realnie dostępną.

Podsumowując, oferta dla rodzin z dziećmi w Gminie Pińczów wymaga wyraźnego poszerzenia i lepszego dopasowania do cyklu życia dziecka. Największe luki dotyczą młodzieży, rodzin z dziećmi ze szczególnymi potrzebami, rodzin mniej zamożnych oraz rodziców pozbawionych własnego transportu. Z perspektywy usług społecznych kluczowe jest rozwijanie nie tylko zajęć, ale całego środowiskowego systemu wsparcia: świetlic, klubów, terapii, poradnictwa rodzicielskiego, opieki i transportu.



Wybrane cytaty:

„O ile dla dziecka sześciolatniego w Pińczowie znajdę fajne zajęcia, o tyle dla dwunastolatka oprócz telefonów i to, co się z dziećmi dzieje, bo jest event w internecie i wszyscy siedzą w domach na telefonach, to jest tragedia.”

„Zajęcia są zbyt drogie.”

„Jest oferta, ale jest tylko 20 osób na cały dzień, to jest przecież nic.”

„A nawet gdyby, to co w takich godzinach? Czy tam boks, czy cokolwiek, Że ja nie dojadę, bo nie mam samochodu? Zimą na piechotę, bo nie ma komunikacji.”

6. Analiza wyników badania jakościowego - wywiady indywidualne

Opinie lokalnych ekspertów zostały pozyskane na podstawie serii 10 Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych (IDI). Wzięli w nich udział m.in. działacze społeczni, przedstawiciele miejscowych instytucji i organizacji pozarządowych.

Najważniejsze ustalenia pod kątem realizacji usług społecznych:

- Wszyscy respondenci słyszeli o tym, że w Gminie Pińczów ma powstać Centrum Usług Społecznych (CUS). Badani w większości pozytywnie ocenili inicjatywę utworzenia CUS, upatrując w niej szansy na zmianę społecznego postrzegania pomocy społecznej - z instytucji realizującej przede wszystkim zadania o charakterze wsparcia socjalnego na podmiot o szerokim zakresie usług, uwzględniający potrzeby wszystkich mieszkańców Gminy. Respondenci oczekują, iż CUS będzie pełnił funkcje koordynacyjne i organizacyjne, jak również będzie gwarantem standardu i jakości usług społecznych w Gminie Pińczów, a ponadto stanie się przestrzenią integracji międzypokoleniowej oraz platformą współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Jednocześnie część badanych wyraziło niepokój związany z przekształceniem OPS w CUS. Jak wynika z analizy materiału badawczego, respondenci wyrażają obawy, że nowo powołany podmiot może stać się konkurencją dla dotychczasowych realizatorów usług społecznych, w szczególności instytucji kultury, takich jak



Biblioteka Publiczna czy Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury. Dodatkowo, za szczególnie niepokojące uznano przesłanki dotyczące lokalizacji CUS, które - zdaniem respondentów - podejmowane są bez uprzedniego rozpoznania potrzeb mieszkańców i bez konsultacji społecznych, co w konsekwencji może skutkować likwidacją istniejących filii bibliotecznych oraz świetlic wiejskich. W wypowiedziach badanych akcentuje się konieczność prowadzenia rzetelnej promocji, transparentnego informowania mieszkańców oraz wypracowania partnerskiego (a nie hierarchicznego) modelu współpracy CUS z pozostałymi podmiotami realizującymi usługi społeczne w Gminie.

- Respondenci wskazują, że utworzenie CUS w Gminie Pińczów może przynieść szereg korzystnych zmian. Przede wszystkim podkreślono, że powołanie CUS umożliwi znaczące zwiększenie dostępności usług dla mieszkańców obszarów wiejskich, którzy w chwili obecnej doświadczają zjawiska wykluczenia komunikacyjnego - na przykład poprzez organizację zbiorowego transportu, wdrożenie mobilnych form wsparcia czy rozproszeniu realizacji usług społecznych na terenach wiejskich Gminy. W opinii respondentów instytucja ta przyczyni się do profesjonalizacji oraz koordynacji działań, które dotychczas miały charakter fragmentaryczny, między innymi poprzez stworzenie lokalnego „hubu” integrującego organizacje pozarządowe, grupy nieformalne oraz podmioty publiczne. Istotną zmianą będzie również zmiana postrzegania pomocy społecznej - Centrum Usług Społecznych przestanie być kojarzone wyłącznie z realizacją świadczeń i obsługą beneficjentów systemu, a stanie się przestrzenią otwartą dla wszystkich mieszkańców, oferującą usługi o charakterze profilaktycznym, animacyjnym i integracyjnym. W szczególności oczekuje się, że nowa jednostka pozwoli na zrównoważenie dotychczasowej dominacji usług skierowanych do osób starszych poprzez większe ukierunkowanie na potrzeby dzieci i młodzieży, na przykład w zakresie wsparcia psychologicznego, opieki animacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego. Co więcej, CUS może przejąć funkcję podmiotu koordynującego i sieciującego usługi społeczne, ułatwiając współpracę międzyinstytucjonalną oraz międzysektorową. W perspektywie długoterminowej przełoży się to na wzrost wykorzystania dostępnych zasobów oraz



na budowanie trwałych partnerstw lokalnych, opartych na systematycznym dialogu i wspólnym planowaniu działań.

- Na podstawie zgromadzonego materiału badawczego należy stwierdzić, że powstające Centrum Usług Społecznych w Gminie Pińczów ma pełnić przede wszystkim rolę koordynatora, organizatora oraz podmiotu tworzącego standardy i utrzymującego wysoką jakość usług społecznych, a nie konkurenta dla już istniejących instytucji czy monopolisty usług społecznych. Respondenci podkreślali, że kluczowe będzie również przyjęcie przez CUS roli sieciującej, która pogłębi współpracę międzyinstytucjonalną i międzysektorową, w szczególności z prężnie działającymi instytucjami kultury (PSCK, Biblioteka, Muzeum Regionalne), organizacjami pozarządowymi (KGW, OSP, kluby seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku) oraz instytucjami publicznymi. CUS nie powinien jednak powielać ani wypierać istniejących realizatorów usług społecznych, lecz działać w partnerstwie, tworząc przestrzeń do wymiany informacji, wspólnego planowania inicjatyw oraz wzajemnego uzupełniania się oferty.
- Z kolei dla mieszkańców i społeczności lokalnej Gminy Pińczów, Centrum Usług Społecznych ma być instytucją otwartą na wszystkich - nie tylko na beneficjentów pomocy społecznej, lecz także na osoby pracujące, młodzież, dzieci oraz seniorów mieszkających zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich Gminy. Respondenci oczekują, że CUS odejdzie od wąsko rozumianej pomocy socjalnej, oferując usługi aktywizujące i integrujące, takie jak warsztaty umiejętności, zajęcia relaksacyjne, wsparcie psychologiczne, a także przestrzeń do spotkań i samoorganizacji mieszkańców. Istotnym postulatem wyrażonym przez jednego z uczestników było stworzenie huba dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, który scalałby lokalne zasoby i umożliwiał oddolne inicjatywy. Ponadto CUS powinien być instytucją, do której mieszkańcy będą mogli zgłosić się po wsparcie i informacje o dostępnych usługach, zarówno tych realizowanych bezpośrednio przez CUS, jak i przez innych realizatorów usług społecznych na terenie Gminy. CUS będzie przy tym pełniło funkcję bazy informacyjnej oraz drogowskazu, pomagając w orientacji w ofercie dostępnych usług społecznych.



- Respondenci byli zgodni, że działania realizowane przez CUS nie powinny być adresowane wyłącznie do dotychczasowych beneficjentów pomocy społecznej, lecz obejmować wszystkich mieszkańców Gminy, niezależnie od ich sytuacji materialnej czy życiowej. Szczególnie podkreślano potrzebę włączenia do oferty grup dotychczas niedostatecznie uwzględnianych w lokalnej polityce społecznej, takich jak młodzież oraz osoby w wieku produkcyjnym, poszukujące form aktywnego spędzania czasu. Jednocześnie wskazywano na konieczność utrzymania wsparcia dla seniorów, którzy - mimo relatywnie dobrej organizacji - nadal wymagają szczególnej uwagi, zwłaszcza na terenach wiejskich.
- Respondenci podkreślali, że istotne będzie umiejętne pogodzenie świadczenia usług kierowanych zarówno do dotychczasowych beneficjentów pomocy społecznej, jak i pozostałych mieszkańców. Wskazywano przy tym, że nie musi to prowadzić do konfliktów między tymi grupami, o ile zastosowane zostaną odpowiednie rozwiązania organizacyjne. W tym kontekście zwracano uwagę na znaczenie rzetelnej diagnozy lokalnych potrzeb, uwzględniającej specyfikę poszczególnych miejscowości, w których planowane są filie CUS, a także na konieczność postrzegania instytucji jako przestrzeni otwartej dla wszystkich mieszkańców. Istotne znaczenie przypisywano także kompetencjom personelu w zakresie kierowania uczestników do odpowiednich usług i form wsparcia oraz właściwemu zagospodarowaniu przestrzeni, które powinno ograniczać ryzyko stygmatyzacji i sprzyjać włączaniu wszystkich grup mieszkańców.
- Pożądane relacje pomiędzy CUS a realizatorami usług powinny opierać się na zasadach partnerstwa, dialogu i współpracy. Kluczowe dla jakości tych relacji będzie wzajemne zrozumienie celów, zaangażowanie w budowanie zaufania oraz gotowość do współpracy.
- Z danych zgromadzonych podczas badań jakościowych wynika, że mieszkańcy Gminy Pińczów wskazują na problemy społeczne, wobec których utworzenie Centrum Usług Społecznych stanowi potencjalne narzędzie interwencji. Respondenci zwracali uwagę przede wszystkim na nierówny dostęp do usług wynikający z miejsca zamieszkania - osoby z oddalonych miejscowości i terenów wiejskich mają



utrudnione korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej czy opiekuńczej, która jest skupiona w Pińczowie. Kolejnym wskazywanym obszarem była nadmierna - zdaniem części rozmówców - koncentracja działań na grupie seniorów, przy równoczesnym braku adekwatnej oferty dla młodzieży, co w konsekwencji przyczynia się do odpływu młodych do większych miejscowości. Ponadto respondenci sygnalizowali niedobór usług z zakresu zdrowia psychicznego, w szczególności dla dzieci i młodzieży, a także brak rozwiązań skierowanych do osób w wieku produkcyjnym, które nie mogą uczestniczyć w zajęciach organizowanych w standardowych godzinach pracy instytucji publicznych. W odpowiedzi na powyższe potrzeby, od Centrum Usług Społecznych oczekuje się przede wszystkim wyrównania szans mieszkańców terenów wiejskich, stworzenia przestrzeni i programu aktywizacji dla młodzieży, a także pełnienia funkcji koordynatora i integratora działań różnych podmiotów lokalnych.

- Analiza wypowiedzi respondentów pozwala wyróżnić kilka kluczowych korzyści, jakie powstanie CUS może przynieść Gminie (jako jednostce samorządu terytorialnego). Przede wszystkim uczestnicy badania wskazywali na zwiększenie spójności i efektywności działań w obszarze polityki społecznej. Jak już zostało wspomniane, CUS ma szansę przejąć rolę koordynatora usług, dotychczas realizowanych odrębnie przez ośrodek pomocy społecznej, instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe. Ponadto w dłuższej perspektywie CUS może również podnieść zdolność Gminy do pozyskiwania środków zewnętrznych.
- W opinii badanych główną korzyścią dla mieszkańców będzie poszerzenie i zwiększenie dostępności usług społecznych, adresowanych nie tylko do beneficjentów pomocy społecznej, ale do wszystkich grup mieszkańców. Respondenci podkreślali, że szczególnie istotne będzie przełamanie negatywnego stereotypu pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy. W nowej formule możliwe stanie się stworzenie przestrzeni neutralnej, w której z różnych form wsparcia - w tym psychologicznego, animacyjnego, integracyjnego czy kulturalnego - będą mogli korzystać seniorzy, młodzież, rodzice z dziećmi, a także osoby pracujące. Ponadto badani zwracali uwagę na potencjał CUS w zakresie przeciwdziałania



wykluczeniu komunikacyjnemu poprzez organizację działań na terenach wiejskich oraz budowanie lokalnych partnerstw. Tym samym, utworzenie Centrum Usług Społecznych w Pińczowie może przyczynić się do zwiększenia partycypacji społecznej oraz bardziej sprawiedliwego i efektywnego świadczenia usług dostosowanych do różnicowanych potrzeb mieszkańców Gminy.

- Respondenci wskazywali na szereg potencjalnych trudności związanych z funkcjonowaniem CUS, w szczególności wynikających z konieczności zmiany dotychczasowego sposobu postrzegania pomocy społecznej oraz budowania zaufania do nowej instytucji. Podkreślano, że proces ten będzie wymagał czasu, ponieważ w świadomości mieszkańców CUS może być początkowo utożsamiany z obecną formą pomocy społecznej, co utrudni pełne zrozumienie jego nowych funkcji i szerszego zakresu działań. Zwracano również uwagę na ryzyko niedopasowania oferty do oczekiwań odbiorców oraz konieczność przeprowadzenia rzetelnej diagnozy ich potrzeb. Istotnym wyzwaniem może okazać się także skuteczna komunikacja i promocja nowej instytucji. Wskazywano ponadto na znaczenie odpowiedniej organizacji pracy, zapewnienia właściwej struktury stanowisk oraz dobrze dobranej kadry, co ma warunkować sprawne kierowanie mieszkańców do odpowiednich form wsparcia. Dodatkowo podnoszono kwestie ograniczeń finansowych oraz infrastrukturalnych, które mogą wpływać na zakres i jakość świadczonych usług, zwłaszcza w początkowym okresie funkcjonowania CUS.
- Zdaniem badanych, o przyszłym sukcesie Centrum Usług Społecznych w Gminie Pińczów w perspektywie kilku lat mogłaby świadczyć przede wszystkim zmiana postaw mieszkańców wobec usług społecznych, wzrost otwartości na korzystanie z oferowanego wsparcia oraz aktywne zaangażowanie społeczności lokalnej w działalność CUS. Rozpoznawalność CUS, utożsamianie tej instytucji z profesjonalizmem, empatią oraz dostępnością, a także wzrost liczby osób korzystających z usług byłyby istotnymi wskaźnikami dobrego rezultatu. Sukcesem byłaby również odczuwalna poprawa jakości życia mieszkańców, nawet jeśli zmiana ta obejmie stosunkowo niewielką część społeczności. Warunkiem realizacji tych



założeń będzie zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanej i zaangażowanej kadry, promocja usług opartych na bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami, właściwa organizacja pracy oraz ścisła współpraca z innymi realizatorami usług społecznych i organizacjami pozarządowymi. Kluczowe znaczenie będzie miało również systematyczne rozpoznawanie potrzeb społecznych, konsekwentna i cierpliwa realizacja działań, a także inwestowanie w rozwój oferty usługowej oraz w infrastrukturę, co dodatkowo umocni pozycję CUS jako instytucji otwartej i przyjaznej wszystkim mieszkańcom.

Zaspokojone potrzeby mieszkańców

1. Usługi kulturalne i animacyjne

Usługi kulturalne i animacyjne realizowane są przede wszystkim przez Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury, Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną oraz jej filie na terenach wiejskich. Oferta obejmuje wystawy malarstwa, spotkania poetyckie, spotkania z aktorami i pisarzami, konkursy oraz warsztaty dla dzieci, a także spektakle filmowe. Muzeum regionalne organizuje wystawy oraz lekcje muzealne, a także prowadzi zajęcia edukacyjne w szkołach na terenie Gminy. Na obszarach wiejskich funkcjonują świetlice wiejskie i filie biblioteczne, które stanowią lokalne centra życia społeczno-kulturalnego.

2. Usługi dla seniorów

W Gminie funkcjonuje rozbudowany system wsparcia osób starszych; działają organizacje i grupy senioralne (m.in. Uniwersytet Trzeciego Wieku, Kluby Seniora, stowarzyszenie Amazonek), a także Rada ds. Seniorów i Klub Seniora. Wprowadzono Kartę Seniora, która umożliwia m.in. 30 proc. zniżki na bilety do instytucji kultury oraz na basen. Samorząd zatrudnia rehabilitantkę prowadzącą zajęcia gimnastyczne i rehabilitacyjne dla seniorów. Organizowane są także wykłady o tematyce zdrowotnej oraz spotkania z przedstawicielami ochrony zdrowia. Seniorzy mają możliwość uczestnictwa w wyjazdach edukacyjnych i integracyjnych, które często inicjują samodzielnie, przy wsparciu instytucji publicznych.



3. Usługi zdrowotne

Na terenie Gminy Pińczów funkcjonują placówki podstawowej opieki zdrowotnej. Dostępne są pielęgniarki środowiskowe oraz pielęgniarki szkolne. W mieście systematycznie poszerza się oferta usług specjalistycznych - uruchomiono m.in. punkt diagnostyczny wykonujący badania USG i biopsje.

4. Usługi sportowe i rekreacyjne

Mieszkańcy mają dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym basenu (z zajęciami oraz zniżkami dla seniorów) oraz sezonowego lodowiska, które cieszy się dużą popularnością wśród młodzieży. Działają Szkolne Kluby Sportowe (SKS-y) oraz zajęcia taneczne. Aktywność sportową wspiera również stowarzyszenie „Słoneczko”, zrzeszające biegaczy uczestniczących w treningach i wydarzeniach biegowych, w tym maratonach. Organizowane są także zajęcia nordic walking.

5. Inicjatywy oddolne i organizacje pozarządowe

Koła Gospodyń Wiejskich aktywnie pozyskują środki zewnętrzne i organizują cykliczne spotkania tematyczne z udziałem specjalistów, takich jak psychologowie, policjanci czy zielarze. Działania te angażują lokalną społeczność, w tym seniorów z obszarów wiejskich. Ochotnicza Straż Pożarna uczestniczy w animowaniu życia społecznego poprzez organizację wydarzeń, zbiórek i akcji lokalnych. Funkcjonują również stowarzyszenia lokalne, które prowadzą m.in. punkt przedszkolny dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz organizacje promujące kulturę ludową.

Niezaspokojone potrzeby mieszkańców/brakujące usługi

1. Usługi transportowe / komunikacyjne

- Problem wykluczenia komunikacyjnego - mieszkańcy miejscowości oddalonych od Pińczowa mają ograniczony dostęp do usług kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, które są skoncentrowane w mieście.



- Brak połączeń autobusowych w godzinach popołudniowych i wieczornych - dzieci i młodzież nie mają możliwości powrotu z zajęć dodatkowych odbywających się w godzinach 16:00-20:00.
- Trudności w dojeździe do usług publicznych i społecznych, szczególnie wśród mieszkańców obszarów wiejskich.

2. Usługi dla młodzieży

- Niewystarczająca oferta usług skierowana do młodzieży - działania Gminy koncentrują się głównie na osobach starszych.
- Brak systematycznego uwzględniania potrzeb młodych ludzi - oferta jest często projektowana bez ich udziału w konsultacjach.
- Ograniczone zaufanie i brak stabilnej przestrzeni dla działań młodzieżowych, wynikające m.in. z wcześniejszych negatywnych doświadczeń związanych z krótkotrwałością inicjatyw.
- Wysokie zapotrzebowanie na działania profilaktyczne w zakresie uzależnień (w tym behawioralnych), zdrowia psychicznego oraz uzależnień cyberprzestrzeni.

3. Usługi dla osób w wieku produkcyjnym

- Ograniczona dostępność usług w godzinach popołudniowych i w weekendy - instytucje funkcjonują zazwyczaj do godz. 15:00-16:00, co utrudnia korzystanie osobom pracującym.
- Niedostateczna oferta zajęć o charakterze relaksacyjnym i prozdrowotnym (np. aktywność fizyczna, zajęcia wyciszające, warsztaty redukcji stresu).
- Brak rozwiązań umożliwiających równoczesne uczestnictwo rodziców i dzieci w zajęciach.

4. Usługi dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

- Ograniczona dostępność specjalistów w zakresie zdrowia psychicznego (psychologów, psychiatrów, psychoterapeutów), w tym długie terminy oczekiwania.



- Brak lokalnej poradni zdrowia psychicznego w Pińczowie - konieczność korzystania z usług w innych miejscowościach, m.in. w Busku-Zdroju.
- Wysokie i rosnące zapotrzebowanie na wsparcie psychologiczne wśród młodzieży i rodziców, nasilone po okresie pandemii oraz w związku z rozwojem technologii cyfrowych.

5. Usługi opiekuńcze dla seniorów

- Pomimo istniejących usług, zgłaszano rosnące potrzeby opiekuńcze wynikające ze starzenia się społeczeństwa, obejmujące rozwój usług środowiskowych i domowych.

6. Usługi medyczne i zdrowotne

- Braki kadrowe w placówkach medycznych, mimo istniejącej infrastruktury (np. wyposażonych gabinetów stomatologicznych).
- Ograniczona dostępność lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej poza obszarem miejskim.

7. Usługi dla rodzin w kryzysie oraz beneficjentów pomocy społecznej

- Ograniczona oferta łącząca pomoc materialną z działaniami integracyjnymi i aktywizującymi.
- Konieczność wzmocnienia roli animatorów społecznych wspierających integrację mieszkańców oraz przeciwdziałających powstawaniu wykluczonych grup społecznych.

8. Usługi kulturalne i czasu wolnego na terenach wiejskich

- Silna koncentracja oferty kulturalnej w Pińczowie, przy jednoczesnym ograniczonym dostępie mieszkańców obszarów wiejskich.
- Potrzeba rozwijania mobilnych i lokalnych form działalności kulturalnej (np. świetlice mobilne, warsztaty, inicjatywy organizacji takich jak KGW i OSP).



9. Przestrzeń dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych

- Brak wspólnej przestrzeni integrującej organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, OSP i KGW, co ogranicza możliwość współpracy i budowania partnerstw lokalnych.

10. Promocja i informacja o usługach

- Niewystarczający poziom informacji o dostępnych usługach, w tym o działalności powstającego CUS.
- Potrzeba rozwoju działań informacyjnych oraz systematycznych konsultacji społecznych, zastępujących jednostronne projektowanie usług.

W Gminie Pińczów najważniejszymi realizatorami usług społecznych są instytucje publiczne. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że to właśnie placówki publiczne, takie jak Biblioteka, PSCK czy Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, pełnią kluczową rolę w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców oraz świadczeniu usług. Organizacje pozarządowe, choć aktywnie zaangażowane w sprawy publiczne, nie odgrywają tak istotnej roli w codziennym świadczeniu usług społecznych. Ich działalność jest określana przez respondentów jako sporadyczna, koncentrująca się na określonych akcjach i projektach. Rola przedsiębiorców jest zauważalna, zwłaszcza w kontekście wsparcia finansowego lub rzeczowego dla wydarzeń charytatywnych. Jednak ich zaangażowanie w bezpośrednie świadczenie usług społecznych pozostaje ograniczone. Jak już zostało wspomniane, w Gminie Pińczów działają Koła Gospodyń Wiejskich, lecz ich rola w dostarczaniu usług społecznych nie jest na ten moment wystarczająco rozwinięta.

Respondenci raczej pozytywnie ocenili współpracę międzyinstytucjonalną i międzysektorową. W wypowiedziach często podkreślano, że współpraca układa się dobrze lub bardzo dobrze, a relacje pomiędzy instytucjami cechują się przychylnością oraz wzajemnym wsparciem. Dzięki tym relacjom możliwe jest skuteczne podejmowanie wspólnych inicjatyw i działań na rzecz społeczności lokalnej. Zwracano uwagę na istnienie sprawnej komunikacji, umożliwiającej osiągnięcie porozumienia, choć zaznaczano, że w niektórych przypadkach proces ten bywa utrudniony.



Z kolei aktywność społeczna została przez respondentów oceniona jako stosunkowo wysoka, której przejawy przyjmują zarówno formy sformalizowane (stowarzyszenia senioralne, KGW, OSP, organizacje non-profit), jak i nieformalne (sąsiedzkie grupy blegowe, zbiórki charytatywne, wspólne organizowanie wydarzeń okolicznościowych w świetlicach wiejskich). Szczególnie wysoką zdolność do samoorganizacji wykazują seniorzy zrzeszeni w istniejących strukturach, jednak równocześnie obserwuje się w tej grupie zjawisko „biernej aktywności” - polegającej na oczekiwaniu gotowej oferty bez angażowania się w jej współtworzenie. Z kolei wśród młodzieży, mimo dostrzegalnego potencjału (udokumentowanego m.in. w projekcie „Równać Szanse”), dominuje wycofanie i nieufność wobec instytucji publicznych, czego źródłem są wcześniejsze negatywne doświadczenia związane z niedotrzymaniem zobowiązań wobec młodych liderów. Osoby w wieku produkcyjnym wykazują niską partycypację ze względu na bariery czasowe oraz niedopasowanie godzin funkcjonowania instytucji. Kluczowym czynnikiem ograniczającym aktywność mieszkańców terenów wiejskich jest wykluczenie komunikacyjne - brak regularnych połączeń autobusowych uniemożliwia korzystanie z usług skoncentrowanych w mieście, co częściowo kompensują mobilne inicjatywy (np. objazdowe świetlice) oraz oddolne działania KGW i OSP. Potencjał do współtworzenia usług społecznych ocenia się jako znaczny, lecz warunkowany zastosowaniem partycypacyjnych metod diagnozy (odrzućcie modelu projektowania „za biurka”), zapewnieniem długofalowego wsparcia animatorów społecznych oraz stworzeniem neutralnych przestrzeni integrujących różne grupy w ramach powstającego Centrum Usług Społecznych. Do kluczowych rekomendacji formułowanych przez respondentów należą: systematyczne prowadzenie konsultacji z liderami nieformalnymi, wzmocnienie kompetencji organizacji pozarządowych poprzez szkolenia, rozwój partnerstw międzyinstytucjonalnych opartych na koordynacji, a nie konkurencji, oraz wdrożenie strategii komunikacji dedykowanej młodzieży i osobom pracującym (m.in. oferta weekendowa, wieczorna, wykorzystanie mediów społecznościowych). Tym samym, choć kapitał społeczny Gminy Pińczów jest wyraźnie zróżnicowany wewnętrznie, istnieją trwałe przesłanki do przejścia od modelu świadczenia usług społecznych w formie dystrybucji do modelu współprodukcji (co-production) angażującego lokalne zasoby i kompetencje mieszkańców.



7. Rekomendacje i wnioski

Niniejszy rozdział zawiera podsumowanie całości materiału, zebranego podczas realizacji wszystkich etapów badawczych. Poniżej przedstawiamy wnioski i rekomendacje z badania z uwzględnieniem proponowanych kierunków działań, a także sposobu ich wdrożenia.

Kluczowym czynnikiem rozwoju usług społecznych jest zapewnienie ich finansowania w dłuższej perspektywie (przez Gminę oraz - w ramach istniejących możliwości - ze środków zewnętrznych). Wyzwaniem jest zapewnienie stabilnych warunków współpracy z nowo powstającym CUS, w tym opłacalności ekonomicznej realizacji usług społecznych. Ze względu na niewystarczający potencjał lokalnych podmiotów potrzebne są działania na rzecz zbudowania trwałego, profesjonalnego rynku usług społecznych. W przyszłości CUS będzie zlecać usługi społeczne (organizacjom pozarządowym, podmiotom ekonomii społecznej, czy przedsiębiorcom), a także tworzyć długofalowe, stabilne rozwiązania na rzecz wzmocnienia rynku usług społecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków współpracy powinno korespondować z systemem wsparcia usługodawców. W tym kontekście szczególnie ważne jest:

- zapewnienie opłacalnych ekonomicznie warunków realizacji usług społecznych (np. adekwatnych stawek),
- preferowanie zlecania usług w ramach zamówień publicznych lub - w mniejszym stopniu - stosowanie trybu konkursowego,
- stosowanie aspektów i klauzul społecznych,
- dłuższa perspektywa czasowa: stosowanie wieloletnich umów na realizację usług społecznych (np. trzyletnich),
- prowadzenie ustawicznej diagnozy potrzeb pod kątem usług społecznych, tworzenie i profilowanie lokalnych podmiotów pod kątem zaspokojenia ww. potrzeb,
- utworzenie systemu wsparcia usługodawców na poziomie lokalnym przez CUS: budowanie partnerskich relacji, wymiana informacji, edukacja, wzmocnienie potencjału PES/PS, monitorowanie jakości świadczonych usług.



Nawiązując do poprzedniego wątku, rekomenduje się utworzenie przez przyszły CUS systemu skutecznej koordynacji usług oraz współpracy z usługodawcami. Sieciowanie różnych podmiotów jest jednym z wyzwań, przed którym staje nowa instytucja, tym bardziej, że owa sieć obejmie podmioty zaliczane do różnych sektorów (publicznego, pozarządowego, komercyjnego), charakteryzujące się odmienną logiką działania i tzw. kulturą organizacyjną. Warto wspomnieć, że Centrum będzie ważnym punktem odniesienia dla wielu innych lokalnych instytucji organizujących usługi społeczne, jak np. placówki kulturalne czy edukacyjne (co oczywiście nie jest równoznaczne z przejmowaniem ich zadań przez CUS).

Lokalny rynek usług społecznych - podobnie, jak w całej Polsce - pozostaje na relatywnie wczesnym stadium rozwoju. Część potencjalnych usługodawców (np. organizacje pozarządowe) realizuje cenne przedsięwzięcia dla miejscowej społeczności, jednak w dużym stopniu nie są oni przygotowani (np. pod względem organizacyjnym i świadomościowym) do profesjonalnego funkcjonowania w modelu usług społecznych (np. nie prowadzą działalności gospodarczej, realizują zadania publiczne zlecane przez administrację w trybie konkursowym lub podejmują tradycyjnie rozumiane działania społeczne, nie definiując ich w kategoriach świadczenia usług). Tworzenie rynku usług społecznych w Gminie Pińczów to również szeroko rozumiana aktywizacja społeczna, jak również zapewnienie wysokiej jakości życia i możliwości zaspokojenia potrzeb społecznych.

Rekomenduje się utworzenie systemu wsparcia usługodawców przez przyszły CUS. Między innymi proponuje się wyodrębnienie komórki organizacyjnej (lub oddelegowanie osoby) w ramach CUS, która pomagałaby realizatorom usług np. w sprawach proceduralno-administracyjnych, ale również merytorycznych (w tym związanych z zapewnieniem wysokiej jakości usług). Rolą CUS jest tworzenie profesjonalnego rynku usług społecznych, zatem konieczne jest przygotowanie nowotworzonych oraz już funkcjonujących podmiotów jako potencjalnych wykonawców, gotowych do funkcjonowania w modelu usług społecznych. Konieczne jest również podjęcie działań informacyjnych i edukacyjnych, ponieważ powstawanie rynku usług społecznych sprzyjać będzie ekonomizacji i profesjonalizacji sektora usługodawców w Gminie Pińczów. Tworzenie rynku



usługodawców to również inwestowanie w lokalnych liderów, stymulowanie powstawania nowych organizacji społecznych, promowanie wolontariatu, czy usług sąsiedzkich.

Choć obszar ten nie był bezpośrednim przedmiotem badania, z kontekstu pozyskanych informacji można wyprowadzić wniosek, że poziom wiedzy (różnych grup) mieszkańców Gminy na temat idei utworzenia CUS jest niewystarczający. Kluczowym wyzwaniem jest również budowanie wizerunku nowej instytucji w oderwaniu od skojarzeń z OPS i negatywnego stereotypu pomocy społecznej. Skuteczne wypełnianie roli CUS wiąże się z koniecznością dotarcia z informacją do mieszkańców i zbudowania skutecznej strategii komunikacyjnej. Na podstawie badań można również sformułować wniosek, że przepływ informacji na temat dostępnej oferty jest niewystarczający - przedstawiciele różnych grup odbiorców deklarowali, że nie czują się wystarczająco poinformowani na temat możliwości skorzystania z usług społecznych w Gminie, informacja jest rozproszona oraz brakuje wiodącego źródła wiedzy w tym obszarze. Jednocześnie proces tworzenia CUS generuje daleko idące oczekiwania różnych grup mieszkańców, co również wymaga uporządkowania sfery przepływu informacji. Pożądane jest opracowanie precyzyjnego Planu Komunikacji CUS ze społecznością lokalną, obejmującego m.in. określenie kluczowych kanałów (nośników) informacji, jak np. lokalne media, w tym społecznościowe, ogłoszenia i ulotki, czy bezpośrednie spotkania z mieszkańcami. Tego rodzaju strategia komunikacyjna powinna być oparta o dywersyfikację różnych kanałów, czy nośników (w taki sposób, aby skutecznie docierać do grup mieszkańców o różnych potrzebach i deficytach). Chodzi tu o wykorzystanie mediów elektronicznych, ale również tradycyjnych, a także uwzględnienie roli osób, czy instytucji, ważnych dla społeczności lokalnej (np. parafii, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, itp.). Proponuje się rozważenie innowacyjnego podejścia do komunikacji społecznej, np. przeprowadzenie eksperymentu społecznego polegającego na wypracowaniu autorskich rozwiązań dopasowanych do lokalnej specyfiki, jak rozproszone sieci komunikacyjne, oparte o zasoby lokalne (lokalnych liderów, radnych, relacje sąsiedzkie, miejscowe podmioty, jak ośrodki kultury, świetlice, czy placówki edukacyjne, a także sieci cyfrowe). Konieczne jest również wypracowanie skutecznej puli argumentów, a więc korzyści płynących z powstania CUS (dla mieszkańców - lokalnej społeczności oraz dla Gminy jako jednostki samorządu terytorialnego).



Z pewnością warto prowadzić wizerunkowe kampanie społeczne, a także szeroko rozumiane działania edukacyjne w tym obszarze.

Ponadto rekomenduje się utworzenie platformy usług społecznych w Gminie Pińczów, rozumianej jako narzędzie informatyczne zarządzania usługami (np. powiązania pracy koordynatorów usług społecznych i pracowników socjalnych) i zarazem kompleksowe źródło wiedzy oraz instrument kojarzenia przedstawicieli strony podaźowej i popytowej (usługodawców i usługobiorców).

W kontekście społecznych aspektów rozwoju Gminy kluczowe znaczenie mają długoterminowe trendy i perspektywy demograficzne. Od wielu lat w Gminie Pińczów zmniejsza się liczba mieszkańców, a także zmienia się struktura populacji ze względu na wiek (rośnie odsetek seniorów). Usługi społeczne w Gminie Pińczów powinny odpowiadać na wyzwania związane z trendami demograficznymi. Z tego powodu konieczne jest prowadzenie przemyślanej polityki budowania spójności społecznej, w tym tworzenie kompleksowej oferty usług społecznych dla różnych grup mieszkańców, w tym m.in. rodzin z dziećmi, młodzieży, osób w średnim wieku, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, czy innych osób niesamodzielnych. Budowanie atrakcyjnej oferty usług społecznych sprzyjać będzie szeroko rozumianemu rozwojowi społecznemu oraz zapewnieniu wysokiej jakości życia w Gminie (a w ten sposób, przy umiejętnie prowadzonej polityce możliwe będzie zmniejszenie skali depopulacji).

W kontekście budowania lokalnego rynku usług społecznych kluczowe są następujące informacje z badania:

- najbardziej oczekiwane przez mieszkańców działania w sferze społecznej w okresie najbliższego roku to: poszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług ochrony zdrowia, tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego (dla różnych grup mieszkańców), jak również poszerzenie możliwości uprawiania sportu i rekreacji na terenie Gminy, aktywizacja zawodowa oraz wspieranie aktywności społecznej mieszkańców,
- w okresie ostatnich kilku lat respondenci najczęściej korzystali z następujących usług: usługi rehabilitacyjne, punkt pielęgniarski, usługi pielęgniarskie domowej opieki długoterminowej, usługi opiekuńcze (wsparcie opiekuna\unki w miejscu



zamieszkania osoby z niepełnosprawnością lub osoby starszej) oraz asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością,

- szczególnie wysoko ocenione zostały: usługa opiekuńczo-terapeutyczna (Punkt Środowiskowy dla dzieci), usługa integracyjno-aktywizacyjna (PWD Klub Senior+ w Gackach), a także wolontariat i usługa teleopieki,
- w opinii mieszkańców najbardziej potrzebne są następujące usługi społeczne: kino, basen dla dzieci (w ramach placówek wsparcia dziennego), usługa zdrowotna: badania diagnostyczno-profilaktyczne dzieci, pikniki rodzinne w okresie letnim (Punkt Środowiskowy dla dzieci), koła zainteresowań dla dzieci (w ramach placówek wsparcia dziennego), usługa transportowa dla osób w wieku 60+ oraz osób z niepełnosprawnością (dojazd do Dziennego Domu Pomocy),
- nieco niżej w hierarchii potrzeb lokują się inne usługi, które również należy uznać za pożądane, choć liczna grupa mieszkańców nie zamierza korzystać z nich osobiście (np. adresowane do różnych grup mieszkańców o specjalnych potrzebach),
- jako najbardziej deficytowe obszary usług społecznych badani mieszkańcy wskazują (udzielając odpowiedzi na pytanie otwarte): aktywizacja zawodowa, dostęp do oferty z obszaru ochrony zdrowia (w tym zwłaszcza usług lekarzy specjalistów), wzmocnienie lokalnej oferty w obszarze zajęć dla dzieci i młodzieży, możliwości uprawiania sportu i rekreacji, oferta kulturalna, a także różne formy wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego,
- zdaniem uczestników pomiaru usługi społeczne w Gminie Pińczów powinny być kierowane przede wszystkim do dzieci w wieku 7-15 lat, jak również seniorów w wieku 61-80 lat, ponadto liczna grupa badanych widzi potrzebę realizacji usług dla młodzieży w wieku 16-19 lat,
- w przypadku grup kategoryalnych badani najczęściej wymieniali osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, rodziny z dziećmi, osoby doznające przemocy domowej, seniorów i członków ich rodzin, następnie - osoby bezrobotne, w trudnej sytuacji na rynku pracy, a także osoby chore lub zaburzone psychicznie oraz członków ich rodzin,



- niniejszy raport zawiera również informacje uzyskane w ramach jakościowej części badania, w której zbadano potrzeby niektórych grup, wskazanych jako zagrożone wykluczeniem lub wymagające wsparcia, a więc - co za tym idzie - kluczowe obszary interwencji w „Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026-2028”.

Powstające Centrum Usług Społecznych w Gminie Pińczów powinno pełnić rolę koordynatora i współtwórcy lokalnego rynku usług, podmiotu sieciującego JST, PES, NGO, biznes i różne grupy mieszkańców. Funkcją CUS będzie również zapewnienie odpowiedniej jakości usług (we współpracy z usługodawcami). W dłuższej perspektywie CUS mógłby pełnić rolę głównej instytucji, odpowiedzialnej za monitorowanie i diagnozowanie procesów społecznych w Gminie. Innymi słowy, CUS mógłby stać się kluczowym podmiotem wspomagania rozwoju Gminy, tworzącym systemowe rozwiązania w obszarze gromadzenia wiedzy na potrzeby programowania lokalnych polityk publicznych i podejmowania kluczowych decyzji przez władze samorządowe. Co za tym idzie, proponuje się silne zaakcentowanie roli CUS jako głównej instytucji eksperckiej, tworzącej systemowe rozwiązania w obszarze gromadzenia wiedzy, prowadzącej badania i analizy społeczne i tym samym wspomagającej rozwój miasta. W ten sposób możliwe będzie podejmowanie ważnych decyzji i programowanie lokalnych polityk publicznych w paradygmacie zarządzania opartego na dowodach. Aby CUS mógł skutecznie wypełniać tę rolę, konieczne jest wyposażenie pracowników w odpowiednie kompetencje w obszarze prowadzenia diagnoz lokalnych, m.in. poprzez szkolenia, czy inne formy edukacyjne w obszarze gromadzenia i przetwarzania danych oraz prowadzenie badań i analiz społecznych. Rolą CUS mogłaby również być koordynacja procesów rozwojowych, w tym np. tworzenia dokumentów strategicznych i programowych (np. w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jak również innych obszarach szeroko rozumianej polityki społecznej Gminy).

Jednym z kluczowych wyzwań stojących przed nowo powstającym CUS jest konieczność świadczenia usług dla lokalnej społeczności, a więc dla wszystkich grup mieszkańców. Oznacza to, że Centrum będzie adresować swoje działania nie tylko do odbiorców pomocy społecznej, na czym skupiał się dotychczasowy OPS. Proponuje się



organizację obsługi mieszkańców zgodnie z ideą „jednego okienka”, w jednym budynku, bez stygmatyzowania i podziału na klientów pomocy oraz usług społecznych.

W świetle uzyskanych wyników rekomenduje się prowadzenie polityki opartej na zrównoważonym rozwoju usług społecznych na całym obszarze gminy, a więc tworzenie zdecentralizowanego rynku usług, w oparciu o sołectwa oraz rozproszone miejsca aktywności lokalnej, jak np. świetlice wiejskie. Tego rodzaju podejście wymaga świadczenia (w miarę możliwości) istotnej puli usług w społecznościach lokalnych, bez konieczności czasochłonnych dojazdów. Oznacza to również bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej sieci sal wiejskich. Przypomnijmy, że respondenci podczas badań jakościowych wspominali, że tego rodzaju infrastruktura nie jest optymalnie zagospodarowana. W związku z powyższym zaleca się tworzenie lokalnych miejsc spotkań, otwartych dla społeczności (różnych grup mieszkańców) i partycypacyjnie zarządzanych. W tym kontekście ważne jest również zapewnienie profesjonalnej animacji społecznej, która powinna być realizowana w ramach Organizowania Społeczności Lokalnej.

Proces tworzenia CUS wymaga również daleko idącej zmiany w samej instytucji. Jak pokazują wyniki badań jakościowych, w zespole MGOPS (podobnie, jak we wszystkich podobnych instytucjach w różnych regionach kraju) istnieją wyzwania, związane z koniecznością zmiany sposobu myślenia (przejścia od funkcjonowania w paradygmacie pomocy społecznej do modelu usługowego). Rekomenduje się podjęcie działań, zmierzających do zmiany tego stanu rzeczy. Przełamanie tych barier oznacza konieczność wdrożenia procesu zmiany, polegającej na przygotowaniu pracowników CUS do funkcjonowania w modelu usługowym, tym bardziej, że Centrum będzie „instytucją pierwszego kontaktu” dla wielu mieszkańców Gminy. Proponuje się skonstruowanie wielowymiarowego i interdyscyplinarnego systemu wsparcia zespołu CUS, z zastosowaniem różnych metod i technik (np. warsztatów, szkoleń, wizyt studyjnych, usług doradczych, superwizji, działań na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu).

Jak pokazują badania, wśród ankietowanych mieszkańców Gminy Pińczów istnieje (choć mniejsze niż w innych, podobnych gminach) przyzwolenie na tworzenie (częściowo) odpłatnej oferty usług społecznych (na średnim poziomie - na tle podobnych pomiarów, realizowanych w innych gminach). 37 proc. badanych chciałoby korzystać z usług



odpłatnych (jeśli byłaby taka konieczność), natomiast 34 proc. deklaruje chęć skorzystania z usług nieodpłatnych. Zaleca się budowanie modelu opartego na częściowo odpłatnych usługach społecznych. Odpłatność nie może jednak pozostawać w sprzeczności z ich powszechnością i dostępnością dla jak najszerszych grup mieszkańców. Pobieranie opłat za usługi nie jest tożsame z budowaniem komercyjnego modelu ich świadczenia. Owe opłaty powinny być dodatkowym, a nie wiodącym źródłem finansowania lokalnego systemu usług. Środki pobierane od odbiorców powinny służyć zapewnieniu większej dostępności usług, natomiast z całą pewnością nie mogą być czynnikiem wpływającym na standard, czy jakość ich świadczenia (co byłoby działaniem wątpliwym etycznie). Osobną kwestią pozostaje oczywiście ustalenie odpowiedniej wysokości opłat, być może warto rozważyć ustanowienie systemu zniżek dla osób, czy rodzin znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i ekonomicznej.

Jak już wspomnieliśmy, oferta usług społecznych oraz sposób ich świadczenia muszą być dopasowane do precyzyjnie zdiagnozowanych potrzeb odbiorców. Na podstawie zrealizowanych badań można dodać, że wspomniana oferta powinna być wielowymiarowa i kompleksowa. W dużym stopniu chodzi o zaspokojenie różnych kategorii potrzeb: niższego i wyższego rzędu. Rekomenduje się zapewnienie możliwości tworzenia dopasowanych do indywidualnych potrzeb odbiorców, możliwie rozbudowanych pakietów usług społecznych. Kompleksowość oferty oznacza również zaspokajanie zróżnicowanych oczekiwań (różnych grup) odbiorców. Tego rodzaju pakiety usług powinny być szerokie i zaspokajać różne kategorie potrzeb odbiorców (podstawowe i bardziej zaawansowane). Warto podkreślić, że dotyczy to wszystkich grup odbiorców, w tym klientów pomocy społecznej, którzy - oprócz świadczeń z systemu pomocy społecznej - mogliby otrzymywać w pakiecie np. usługę edukacyjną lub kulturalną. Niniejszy raport zawiera wiele szczegółowych wskazówek, które mogą posłużyć do skonstruowania optymalnych pakietów usług, dopasowanych do zdiagnozowanych potrzeb różnych grup odbiorców. Jednocześnie warto zaznaczyć, że tworzenie pakietów usług nie może być obligatoryjne i - co do zasady - musi wynikać z indywidualnej diagnozy potrzeb danego mieszkańca.

Bardzo istotnym wyzwaniem jest włączanie mieszkańców w proces projektowania i organizacji usług społecznych, tym bardziej, że - w większości badanych obszarów



- aktywność i kapitał społeczny pozostają na średnim, przeciętnym poziomie (w odniesieniu do wyników innych podobnych pomiarów). Z pewnością można jednak mówić o potencjale społecznego zaangażowania - w Gminie Pińczów funkcjonują organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, liderzy lokalni i grupy nieformalne, co stanowi podstawę do planowania działań w obszarze aktywizacji społecznej. Zgodnie z ideą centrów usług społecznych, owe usługi powinny zostać uspołecznione, a więc obudowane działaniami na rzecz integracji oraz aktywnością mieszkańców. Tworzenie profesjonalnego rynku usług i sieci usługodawców nie może pozostawać w sprzeczności z misją i wrażliwością społeczną. W tym kontekście szczególnie istotną rolę pełnić będą Organizatorzy Społeczności Lokalnej, działający na rzecz zmotywowania i włączania (różnych grup) mieszkańców. Konieczne jest prowadzenie systematycznych mikro-diagnoz (w ujęciu przestrzennym lub kategoryalnym) i ich praktyczne zastosowanie, tj. prowadzenie działań animacyjnych, dopasowanych do precyzyjnie zidentyfikowanych potrzeb. Proponuje się również wzmocnienie innych instrumentów „uspołeczniania” usług społecznych, jak np. wolontariatu, działań sąsiedzkich, czy innych rozwiązań o charakterze wzajemnościowym (w ten sposób mogą być zaspokajane potrzeby różnych grup odbiorców, jak np. seniorzy, czy osoby z niepełnosprawnościami).

W kontekście planowanych działań w ramach Organizowania Społeczności Lokalnej należy zwrócić uwagę na kilka następujących informacji, płynących z badań. W Gminie Pińczów odnotowano przeciętny poziom zaufania w relacjach z innymi (17 proc. ankietowanych uważa, że „większości ludzi można zaufać”, raczej pozytywnie oceniane są relacje sąsiedzkie (70 proc. ocen pozytywnych - jest to wynik zbliżony do rezultatów innych podobnych pomiarów), ponadto mieszkańcy podejmują różne formy aktywności społecznej (8 proc. podejmuje przynajmniej jedną z nich). Na relatywnie niskim poziomie pozostaje natomiast poczucie sprawczości (42 proc. badanych deklaruje wysoki poziom poczucia wpływu na bieg spraw lokalnych, 48 proc. - niski).

W nawiązaniu do powyższych rezultatów warto zwrócić uwagę na fakt, że działania OSL w nowo powstającym CUS powinny być realizowane na dwóch poziomach: strategiczno-programowym, jak również w formie bezpośredniej pracy animacyjnej z mieszkańcami



(grupami, społecznościami). Działania strategiczno-programowe będą wynikać m.in. z niniejszej diagnozy. Dzięki temu badaniu rozpoznane i zmapowane zostały różnego typu społeczności: terytorialne (osiedla mieszkaniowe) lub kategoryalne, mające wspólne interesy lub tożsamość. Na tej podstawie możliwe będzie podjęcie decyzji o wyborze społeczności, z którymi OSL-owiec będzie pracował w najbliższym czasie, a także do jakich społeczności będą kierowane działania animacyjne. W ramach działań strategiczno-programowych zostanie opracowany Plan OSL, będący częścią Planu Wdrażania CUS. Wspomniany plan powinien zostać przygotowany w oparciu o metodykę pracy środowiskowej, w nawiązaniu do kluczowych polskich (CAL, OSL) i zagranicznych (metoda ABCD) podejść w zakresie rozwijania potencjału społeczności lokalnych. W Planie OSL kluczowe będą następujące elementy: wartości i budowanie więzi, planowanie zmiany społecznej, zasadnicze komponenty merytoryczne (diagnoza, aktywizacja, integracja, edukacja), jak również wskazanie głównych aktorów OSL.

UZASADNIENIE

Opracowanie i przyjęcie „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pińczów w zakresie usług społecznych” jest bardzo istotne z punktu widzenia realizacji wniosku oraz zawartej umowy o dofinansowanie projektu „CUS dla społeczności lokalnej Gminy Pińczów” w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021 - 2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Zostały przeprowadzone konsultacje społeczne – nikt nie zgłosił uwag do opracowanej „Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Pińczów w zakresie usług społecznych”.

Diagnoza stanowi podstawę kolejnych kroków, w tym wyznaczenia kierunków oraz działań Centrum Usług Społecznych w Pińczowie, wynikających z potrzeb naszej wspólnoty samorządowej na okres najbliższych 5 lat.

Z up. BURMISTRZA

mgr inż. Beata Kita
ZASTĘPCA BURMISTRZA